1 VI
Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 30 ИЮНЬ, 1983 ШУ. ◆ № 78 (6800). ◆ Мах 3 кап.

МОСКВЕ ВIАШАГIКХЕТАР

ЦХЬАНА ОТТАЯЬ ЗАЯВЛЕНИ

1983 шера 28 июне Москве вIашагIкхийттар НРБ, ВНР, ГДР, ПНР, СРР, СССР, ЧССР кулгалду партийни пачхьалкхени делелаш. ВIашагIкхетаре даькъа лаьцар:

Болгаре Халкъа Республикагара — Тодор Живкова — Болгарски Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара, Болгаре Халкъа Республика Пачхьалкхен совета Председателa, делегацена корте латтачо; Гриша Филиппова — БКП ЦК Политбюро члена, НРБ Министрий Совета Председателa, Добри Джурова — БКП ЦК Политбюро члена, НРБ халкъа оборона министре; Петр Младенова БКП ЦК Политбюро члена, НРБ кхыча мехкашкарча гIулакхий министре;

Венгерски Халкъа Республикагара — Янош Кадаре — Венгерски Социалистически белхлой парте ЦК Хьалхарча секретара, делегацена корте латтачо: Дьердь Лазара — ВСРП ЦК Политбюро члена, ВНР Министрий Совета Председателa; Фридьеш Пуйяс — ВСРП ЦК члена, ВНР кхыча мехкашкарча гIулакхий министра; Карой Чемс — ВСРП ЦК члена, ВНР оборона министерства пачхьалкхен секретара;

Германски Демократически Республикагара — Эрих Хонеккера — Германе социалистически единни парте ЦК Генеральни секретара, Германски Демократически Республика Пачхьалкхен совета Председателa, делегацена корте латтачо; Вилли Штофа — СЕПГ ЦК Политбюро члена, ГДР Министрий Совета Председателa; Гейнц Гофмана — СЕПГ ЦК Политбюро члена, ГДР къаман оборона министра; Оскар Фишера — СЕПГ ЦК члена, ГДР кхычи мехкашцарча гIулакхий министра;

Польски Халкъа Республикагара — Войцех Ярузельске — Польске ВIашагIкхийттача белхлой парте ЦК Хьалхарча секретара, Польски Халкъа Республика Министрий Совета Председателa, делегацена корте латтачо; Юзеф Чирека — ПОРП ЦК Политбюро члена, ПОРП ЦК секретара; Стефан Ольшовске — ПОРП ЦК Политбюро члена, ПНР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра; Флориан Сивицке — ПОРП ЦК Политбюро членалла кандидата, къаман оборона министра заместителa, Польски Эскара Генеральни штаба начальника;

Румыне Социалистически Республикагара — Николае Чаушескос — Румынски Коммунистически парте Генеральни секретара, Румыне Социалистически Республика Президента, делегацена корте латтачо; Константин Дэскалескус — РКП ЦК Политисполкома члена, СРР правительства Премьер-министра; Константин Олтяну с — РКП ЦК Политисполкома члена, СРР Къаман оборона министра; Миу Добрескус — РКП ЦК Политисполкома членалла кандидата, РКП ЦК секретара; Штефан Андрейс — РКП ЦК Политисполкома членалла кандидата, СРР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра;

Советски Социалистически Республикий Союзгара — Ю. В. Андропова Советски Союза Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара, Советски Социалистически Республикий Союза Лакхехьарча Совета Президиума Председателa, делегацена корте латтачо; Н. А. Тихонова — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателa; А. А. Громыкос — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателa хьалхарча заместителa, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра; Д. Ф. Устинова — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР оборона министра;

Чехословацки Социалистически Республикагара — Густав Гусака — Чехословаке Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара, Чехословацки Социалистически Республика Президента, делегацена корте латтачо; Любомир Штроугала — КПЧ ЦК Президиума члена, ЧССР правительства Председателa; Васил Биляка — КПЧ ЦК Президиума члена, КПЧ ЦК секретаре; Богуслав Хнеупека — КПЧ ЦК члена, ЧССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра; Мартин Дзура — КПЧ ЦК члена, ЧССР Къаман оборона министра.

ВIашагIкхетаре хиннарчу дуьнен тIара событеш тIехьарча хана дегIаьхарах шоашта детар вIаши дийца а дийца тIаийцар цхьана оттаяь заявлени.

ВIарчча хьанийсача Европен дуьнен тIем хьакхулаш латтача хьала цхьана анализ а яь, вIашагIкхетаре даькъа лоацараша шоай социалистически пачхьалкхений цIерагIа дIакхайкаду кхохкам дIахо чIоагIлуш, пачхьалкхенашта юкъерча гIулакхашта дIахо дестабилизаци хулаш, катастрофически лер ютаргйолча ядерни тIема кхерам боккхагIа хулаш латтара шоаш бела кховчаш хилар. Цу кхерамашта дерригача мехкий а халкъий а терхам тIа ца эзача баргбоацаш лерхI цар.

1983 шера 5 январе Варшавски Договора юкъе даакъа лоацача пачхьалкхений Политически консультативни комитето пражски совещане тIаийцача Политически декларацe тIа дуьнен халкъашта юкъерча хьала баьхах а выводаш а нийса хилар белгалдаьккхар вIашагIкхетаре.

Из ала доагIа халкъаш, дерригa прогрессивни вIашар беза а низаш герз Iоаделга дIадаккха, къаьстта ядерни а доаккхаш герз дIадаккхарга довла, цхьатарра боккьонаш, суверенитета а къамаш шоай лоIаме хилара а хьалашка, вIаши цхьана гIулакхаш леладарах, кхерамален, машара хьале даха тIа-тIа дукхагIа лоиш халарах йолча выводах.

Из ала доагIа дуьнен тIарча гIулакхашта воздействи еча а хьал ирдеча а негативни факторех пражски Политически декларе яьча выводах а. Укх тIехьарча хана уж фактораш тIа-тIа боккхагIча низаца хьагучаювл.

ЦIаккха ца хиннача тайпара дIадиржаш латт герз Iоаделга. США, цхьаболча цар союзникаша къайлакхахьац тIема кийчо еча совле поашнахьа хилийта гIерташ хилар. НАТО-на чудоагIача цхьадолча малхбузеневропейски мехкашка гаьна яхара низ юкъера бола керда американски ядерни ракеташ дIаоттаергйола базаш хьаяра балхаш деш латт. Лаьттан тIа, форда тIа, сигала лелаю керда стратегически ядерни средстваш хьаяра а дIатаръяра а программаш чакхйоах. Космосе а лаьттан тIа а дов дара тIема космически системаш кийчъю. Шоай тIема характеристикашка диллача геттара дукха нах хIалакбеча герзаш дIакхоачаш йола массазарча герзий Iалаьмате керда системаш хьаю. Халкъашта боккха бала тIаоттабеш йола тIема расходаш чIоагIа алсамъювл.

Цу хьалашка герза доазув оттадаре а из кIезигдаре а еча переговорашка прогресе ца хиларо шоашка сагатдайтилга дIакхайкаду вIашагIкхетаре даакъа лоацараша. Из ала доагIа Европе ядерни герзашта доазув оттадаре йолча, стратегически герзашта доазув оттадаре а уж кIезигдаре а йолча Женеверча переговорех а санна герз дIадаккхара женевски Комитета балхах, Централни Европе герзашцара низаши герзи вIаши цхьана кIезигдаре венски переговорий а хьакъехьа.

Гера Iоаделга михьардаккхарца цхьана царна доазув оттадарал уж кIезигдарах еча переговорашка аьттув болча оагIорехьа тIатовнара хьакъехьа веллэнеш еш хилара, тIема кие совбаккхаро машара а халкъий кхерамален а хьаштаща гIуллакх де тардуш хиларах йола фальшиве тезис юкъехуллаш хилара терхам тIаоз вIашагIкхетаре даакъа лоацараш. ВIашагIкхетаре гулъеннача пачхьалкхенаша цу тайпара политика цIенхашта тIаэпаш.

Дуьнен тIара хьал тIа-тIа ирду низен диктатен. Пачхьалкхенашта юкъерча конфронтаце, «влияние сфераш» чIоагIъяра а дIа-юха сиъяра а империалистически политика чIоагIъяларо, империализма агрессивни гIулакхаш дIахо а алсамдуваро. Дукхача кхыча пачхьалкхенашта а санна социалистически пачхьалкхений чурча гIулакхашта юкъе гIертaлта дукхагIа хул, вIаши пайдане долаш леладу экономически бувзамаш лохаду, социалистически мехкашта духьала моастагIала кампанеш лелаю, низ-Iоткъам бара кхыйола методаш юкъекхувл. Дуьнен тайп-тайпарча районашка долаш дола тIема кхохмама кхуврчаш кризисни ситуацеш чоалхане а йоах, кердадараш хьа а ю. Уж шеръялара кхерам чIоагIлу, шоай лоIамагIа йолча пачхьалкхенашта духьала дIанхайкаданза дола тIемаш леладу. Къамий хьашташта хийра дола кхыча мехкий тIема низаш доаттаду. Керда дуьнен экономически порядок оттаяра хьакъехьа доагIа а доагIаш дIадехаш дараш тIаэпаш, мехкаш экономически даькъе дегIаххулачара башхалонаш кIоаргдуш латт.

Из ерригa политика чIоагIа духьала я Европа а дерригача дуьнен а халкъий оалан тIарча хьашташта, хIаьта уж къаьсто хьагучадувл нахи а къамашта а наргIатта, хила хьакъ йолчча тайпара. Машаре дахара бакъо Iалашъелга дIадехача тIема духьаларча дукхача демонстрацешка, парламенташа, дукха ха йоацаш Праге хиннa «Машаран вахараш тIехьа, ядерни тIема духьала» яха Деррицдуьнен ассамблеи санна йолча дуьнен халкъашта юкъерча тайп-тайпарча форумашка Iалманхоша, лоранна, общественни гIозарий викалаша еча выступленешка.

ВIашагIкхетаре даакъа лоацараша лерхI, хьакулаш латтача хьало ерригача пачхьалкхенашта, дерригача халкъашта из дIахо а кхераме дегIаахар дIадаккхарах, дуве катастрофага додаш хилар дIадаккхарах дола дош оттаду. аьнна. 1983 шера 5 январерча пражски Политически декларацe тIа, Москверча уж вIашагIкхетаре даакъа лоацача социалистически пачхьалкхенаша, дуьнен тIара кхохкам кIаьдоара, тIема кхерам дIабаккхара тIадергадьча гIулакхий шерра программи оттайяр.

Цар дIакхайкаду из программе актуальни а беркате а хилар, из духьала а ядерни герзий даькъе яхь лелаяра, хIаьта бIарчча хьанийсача йоллагIча тайпара дале а, тIема даькъе къовсадалара. Уж чIоагIа тешаш а цхьанкха а дуьнен проблемаш, кхыметтел социализмаиен капитализмаиен юкъера исторически къовсам а, тIема наькъаца къовстие йиш йоацилгах.

ХIанзарча хьале даьза даргдоацар фуд аьнча, из да тIема кхерам тIехьашна баккха могаргдола гIулакхаш дар, дуьнен тIарча событей лелам кхоакам кIаьдбаргахьа, пачхьалкхенашта юкъера гIулакхаш тоадаргахьа берзабер.

ВIашагIкхетаре даакъа лоацараша вай замах кертера доаш лерхI гера Iоаделга сихагIа сопа а дагь, из дIадаккхарга довлар, къаьстта кIерпидар а доаккхаш сагота уж де лерхIараш кхоачашдара, машар, цивилизаци, лаьттан тIара вахар лорадара де мел эшар дар. Уж дешаш переговорий наькъаца къовстаде шоаш кийча хилар дIакхайкаду цар.

Цу даькъе эггара лоархIамегIдар да европейски континента тIара ядерни конфронтаце кхерам дIабаккхар. Гаьна яхара низ юкъера болча средствех а санна тактическичарех а Европа цIенъяь мукъаяккха гIерташ, эггара кIезигагIа дале а малхбузеневропейски мехкашка керда американски ядерни ракеташ дIанийсьайтаргйоаца, низаш цхьатарра хилар эггара лохагIча боарам тIа Iалашдеш бола Европе хIанз латта гаьна яхара низ юкъера бола средстваш кIезигъергйола барт тIаэцанва баргбац, аьнна лерхIаш ба вIашагIкхетаре даакъа лоацараш. Цу тайпара барт бе йиш я, нагахьа санна цаккхе оагIув вIаши дуьнар кхетадеш а политически лоIам болаш а хуле, машара а кхерамален а чIоагIа уйла еш хуле. ВIашагIкхетаре даакъа лоаца пачхьалкхенаш духхьал цу позицешкара хьежа Европе ядерни герзашта доазув оттадара еча женевски переговорашка.

ВIашагIкхетаре йиза хьалхьадар гаьна ихстар юкъерча боарамe дола хIанзара ядерни герзаш нийсхо а йолаш кIезигдара тIаергзаль советски предложенеш. ВIашагIкхетаре даакъа лоацараша тIаьхьех укх шера переговорашка гаьна кхоссар юкъерча боарамe дола керда ядерни ракеташ Европе дIаоттаергйоацаш гаьна кхоссар юкъерча боарамe дола хIанзара средстваш кIезигъергйолаши шинна а оагIоно тIаэцар йолча предложеней дерда тIара барт бара.

Шинни а оагIово нийсхои а цхьатаррарча кхерамзлен а принцип чIоагIа лелайой уж тешаш ба стратегически герзашта доазув оттадара а уж кIезигдара а еш йола переговораш конструктивни наькъаш тIа яха йиш хургхиларах, хIаьта цига массане а юкъара машар чIоагIбара вIаши тIеаца йиш йола барт бе йиш хургхиларах.

Цар лерхI моллагIа тайпа гера космически сигала демидергдоацаш, космосе гера дIадоериладар сихделга дIадоаккхаргдола переговораш сихагIа дIайолае езаш.

ВIашагIкхетаре даакъа лоацараш лерхIаш ба машаре халкъий кхерамален бехьан даьза даргдоацаш;

кхы тIехьа а ца доахаш ерригача ядерни державай, эггара хьалха СССР-и США-и ядерни герзаш кхы алсам ца доахаш дутилга;

из хIанз а даьза йолча ядерни державаша ядерни герз кхычарея хьалхагIа юкъедоаладергдац аьнна доашта декхар тIаэцилга.

ВIашагIкхетаре даакъа лоаца пачхьалкхенаш пачхьалкхенашка — НАТО членашка кхайк 1984 шера 1-ча январе дена тIема расходаш алсамйоахаргйоацаш тIехьа тIайоагIача хана уж практически массане а кIезигъергйола хаьдда гIалаккхаш дергдола а мукъайоала средстваш экономически социальни дегIадахара. Царца дегIаха мехкаш а доаш, дIаэйтара духьа юкъерчал доаца переговораш кхы тIехьа ца йоахаш е тIаьехаш. Уж тешаш я НАТО пачхьалкхенаша из тIаьехам хьалоацаргхиларах.

Уж иштта хьежаш я НАТО пачхьалкхенаш тIема низ вIаши духьала боалкхаргбоацен Варшавски Договора юкъе даакъа лоацача пачхьалкхенаштен КъулбаседаАтлантически договора членашта - пачхьалкхенаштен юкъе, дуьнен ерригача пачхьалкхенашта мукха юкъе лча ниикъ бийла, дола, Договор де аьнача предложенега практически хьажарга.

ВIашагIкхетаре йолча пачхьалкхенаша цIаьхаза а йоах Европа КъулбаседеБалканашка, европейски континента кхыча районашка ядерни йоаца зонаш хьаяра тIехьара предложенеш чакхъяхара, цу дешашта йоагI-йоагIаш йола переговораш яра тIехьа шоаш йолга.

ЦIаьхаза а белгаядьд европейски халкъаш цох хургдолчунга хьежаш дар кхоачашдеш Европе вIаши тешам, кхерамале чIоагIъяра а, гера дIадаккхара а Хельсинке йолаьь дукхача оагIоний процесс дIахолхьара де дезараш Iалашдеш мадридски вIашагIкхетар сихагIа чакхдаккхар лоархIам болаш даьза даргдоацаш доага. Цох хургдар машара, кхохкам кIаьдбара, вIаши цхьана гIулакхаш леладара политика баккъяра юкъе дизье лоархIаме даакъа.

Герзашца кийчлулга сихделга соцадара а дуьнен халкъашта юкъера хьал ушкацIена хилийтара а даькъе хьадда барт бера из могта низаш тIаахийтанза, переговораш корта болаш, дикача уйлаца низа ярьаш, цар прогресс хилара гIо дергдола, аьттув бола хьал хьакхолларгдола гIулакхаш чакхдала деза, хIаьта уж чоалхане доахаргдола гIулакхаш де йиш яц.

ВIашагIкхетаре даакъа лоацача пачхьалкхенаша цIаьхаза берригача низаца беяьду НАТО гIулакхаш дIадаржаш йола моттигаш шеръеш долча е моллагIа а керда тIема - политически группировкаш хьакколлаш йолча моллагIча гIулакхашта йоацаш духьала йолга. Шоай оагIонгара цар дIакхайкаду шоай союза гIулакхаш дIакхоача моттигаш шеръе шоаш ца гIертилгеи цу хьакъехьа цхьанкха а хIанз шоаш ца делеш.

Машар тIерен шоай кхерамален тIерен хьадоагIаш вIашагIкхетаре даакъа лоацачар дIакхайкаду фуннагIа хилча а тIема хьакъехьа шоайла тIех кхьебараш хулийтаргбоацилга. Уж хаьдда лоаш ба эггара лохагIча боараме низаш цхьатарра хилар. Цунца дийза цар уйла тIаоз дувцача дена хьакъехьа цар лакхерча пачхьалкхен органаша дIакхайкальча позицеш.

Цар иштта баккъьо тахкарча Европа территориально-политически доаш дараш доахалургдоацаш хилара хьакъехьара принципиальни позици.

ВIашагIкхетаре йола пачхьалкхенаш тешаш я герзашца кийчлуга сихдаре наькъаца машар чIоагIлургбоацаш хиларах. Уж дерригIа духьала я из сихдара. Герзашта доазув оттадаро, уж кIезигдаро, геттар дIададаро, дуьнен халкъий чIоагIа тIахьожам а болаш массане а дизза а гера Iодилларга дугача гIулакхаша мара баьергбац адамлене чIоагIен тешшаме машар.

Хельсински бухсоциш оттальча акта тIа тIаь пхийта пачхьалкхено — Европе кхерамален вIаши цхьана гIулакхаш леладарен хьакъехьарча Совещане даакъа лаьцачар торжественно шоашта тIаийцар кхохкам кIаьдбарех цахадиеш а, тIа-тIа вахара низ болаш а, массе багIораьяра а, берригаш чулоацаш а процесс хилийта аьнна дола декхар. Цар массане а дIахкайкадир шоашта юкъе дерригача доакъошка дикагIа а кхы айкагIа а отношенеш хилийта шоаш гIертилга а, хIаьта цу тайпара дIаьхача хана шоашта юкъе хиннача отношеней хьисапашкара хьайоагIа вIашдухьленаш эшаь а вIаши дувцар дикагIа кхетадарга кхача я шоаш гIертилга.

Цу доккхийча декхарий чулоамца а хьисапаца а хьалхе а лувцаш вIашагIкхетаре даакъа лоацача пачхьалкхенашка кхыча пачхьалкхенашцара шоай отношенеш дIахо а дегIайоалаергья машаре вIаши цхьана дахара ларда тIа. Цар европейски мехкаш тIаьхех, Европана тIера ядерни кхерам баккхара, Европах гаьна кхоссара юкъера боарам болча а тактически а ядерни герзах мукъа йола, ерригача пачхьалкхенашка шоай халкъий прогресси хьал-торои, сатем, Европе а дерригача дуьнен тIа а вIаши дувцар хоеш, кхерамале йолаш хилар духьа вIаши йиза цхьатара боьхонаш йолеи вIаши лоархIаш йолеи континент яра де мел дезар де.

Уж КъулбаседаАтлантически союза членашка-мехкашка, дуьнен дерригача мехкашка кхайк хIанзара дуьней халкъашта юкъера отношенеш дегIаухилца кхераме тенденцеш йолаш хилар кхетадеш а уж дарра довзеш адамлен эггара кхоаргагIча хьашташа дIа ма еха хьыгьаьл дола выводаш ея.

Цар дIакхайкаду во дар ца хилийта могаргдола практически гIулакхаш чакхдахара духьа машаре дуьнен халкъашта юкъера кхерамален чIоагIъяра тIехьа латтача дерригача мехкий, цар общественно - политически систематаш моллагIаш яле а, низаца, берригача нахаца шоай низаш вIашагIтоха шоаш кийча болга. Из дара ха тIаллийта йиш яц.

КЕМА ДIАХЕТТАД!

Орбита тIа я «Салют-7»—«Союз Т-9»—«Космос-1443» яха лехкаш йола комплекс

ТАСС хоам

1983 шера 28 июне москвоски ханах 14 сахьати 46 минути яьлча «Союз Т-9» яха космически кема «Салют-7» — «Космос-1443» яхача орбитальни комплексах дIахеттад.

Хотташ йолча узела герметичностага хьежачух тIехьагIа космонавташ В. А. Ляхова А. П. Александрова станце чу дIачубаьнаб. Лаьттана юкерча орбита тIа болх бе йолаенний «Салют-7» — «Союз Т-9» — «Космос-1443» яха лехкаш йола Iалма-тоакама комплекс. Орбитальни комплекса ерригa масса 47 тонн я.

Экипажа балха программа чудоагIа:

— халкъа боахама тайп-тайпарча доакъой хьашташ кхоачашдара Лаьттан тIехьнахьен цун атмосферех Iомаелга;

— астрофизически медико - биологически тохкамаш;

— технологически техническии эксперименташ;

— йоккха габаритни декаш йолча комплексашта управлени яра методаш шаьръелга.

Телеметрически даннеца хьахьоакачох «Салют-7»—«Союз Т-9» — «Космос-1443» яхача орбитальни комплекса бортовой системаш лертIа болх беш я.

Новкъостий Ляхови Александрови могаш-маьрша ба. Нийкъ бара лаьрхIа программа кхоачашъе йолаенний экипаж.

ЧIОАГIЪЕ ТIЕМА ДУХЬАЛАРА КИЙЧО

Военни академеш яьхарий сийна Кремле тIаэцар

СССР оборона Министерства Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен Керттерча политически управлене 27 июне йоккхача Кремлевски двореце военни академеш яьхарий сийна чакхдаькхар уж тIаэцилга. ТIаэцаре бар СССР Герзашцарча Низий, эскарешка долча социалистически мехкий эскарий советски лакхерча тIемадешара заведенешка дешар толаме чакхдаьккха инаралаш, адмиралаш, эпсараш, идейно чIоагIбенна, лакха квалификаци йола кадраш эскаран флоташ кийчъяь профессораш преподавателаш.

ТIаэцаре бар КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинов, Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен Керттерча политически управлене начальник эскара инарал А. А. Епишев, КПСС ЦК отделий заведующеш И. Ф. Дмитриев, Н. И. Савинкин, ВЛКСМ ЦК хьалхара секретарь В. М. Мишин, СССР министраш, СССР Пачхьалкхен комитетий председателаш, СССР оборона министра хьалхара заместителаш, Советски Союза маршалаш, кхыбола цIи хеза военачальникаш.

ТIаэцаре къамаьл дир цига хиннараша безаме тIаийцача Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова. Цо арахийцараши военни академе лични состави даьккъала йийцар лакхехьара квалификаци йола военни специалисташ артIал арахецарца, КПСС ЦК Генеральни секретарагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателгара, СССР оборона Совета Председателгара новкъост Ю. В. Андроповгара дIайха моаршал а дикадар хулга лоаш цо баькха лоаца а дIакхайкабир.

ТIаэцаре хиннараша из хоам тIаийцар дIаьхдаь тIоараш а детташ.

Цул тIехьагIа Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова Iодийщар военни академеш яьхарашка КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дайта моаршал.

ДIахо СССР оборона министра белгалдир, социалистически Даьхе лораечун професси мел бехктонхаме а сий долаш а я. Лични состава юкъе Коммунистически парте политика хьинаре чакхъяхар, Советски Герзашцарча Низий традицеш лелаеш а дIахоьош а хилар. Даьхен кхерамзле тешшаме Iалашъяр духьа дерригача низашца часташи кемаши тIема духьала кийча хилар чIоагIдар — из да советски эсарча доккха декхар.

ХIанз къаьстта аьбеннаб Герзашцара Низаш тIема духьала отта чIоагIа кийча хилара лоархIам. Из эггара хьалха хулаш да империализма агрессивность, из тIема кийчлулга, цун авантюризм айеналаь. Пентагоне хьалхара хIама СССР-ах Варшавски Договора кхыча мехкаштен тоха лархIаш ба. Цига планаш уттаю бIаьхбаь а доапув хоадаль а ядерни тIом бе. ХIанзаре дуьнен халкъашта юкъерa хьал чоалхане ца доахаш, баьда из ишта хилар кIезиг а ца деш. Вай кхы а чIоагIагIа йоакхо е еза тIема духьала кийчо яра, фе хилара, цхьакха а цIаьхха хиннача хIамо вай воргагIа доахаргдоацаш.

Цул тIехьагIа докладчика белгалдир, Герзашцарча Низашта хьалхашка латта доккхийни чоалханен декхараш толама кхоачашдулургдац и егахьа санна партийно - политически, политико-кхетаме болх дика дIаоттабаьц де лерхIачоь тIаберзабаьц из хуле. ХIанзарча хьало, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеша дIадех цун эффективность дIахо айелга. Цу деца хьакъехьа парте дIадехачун маIан дика аьлар новкъоста Ю. В. Андропова. «Вайна наргIдьннар тешавеш, корта болаш дIахьо кхар ,— белгалдир цо, — вахаро хадданза хьакколлача проблемай цIенхашта анализ яр, уйлен доши керда хилар — из ба массаза а бакълуваш реалистични, хIаьта иштта уйла тIаозаш, кхетаеш, долче кхы а действеннегIа хила еза вай ерригa пропаганда эргайоахаш тоаяра бола иикъ».

Къамаьл чакхдоалаш Советски Союза Маршала Д. Ф. Устинова парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительстваIа тешам белар военни академи яьккхараша шоай воински декхар тIехдика кхоачашдергхилара а вай сийлахьча Герзашцарча Низий тIема низ дIахо чIоагIбара а, Советски Даьхен, социалистически содружества дерригача мехкий кхерамзле чIоагIъяра гIулакха дахьа ма доаттIара даькъа юкъьехьоргхилара!

ТIаэцаре къамаьлаш дир В. И. Ленина цIерагIа Военно - политически академи яьккхача майора А. Киреева, М. В. Фрунзе цIерагIа Военни академи яьккхача Куба Республика Революционни герзашцарча низий майора Сантиастебан Пупо Нельсона, К. Е. Ворошилова цIерагIча СССР Герзашцарча Низий Генеральни штаба Военни академе воккхагIча преподавателa профессора инарал-майора Н. Зубкова.

Военни академеш яьхарий сийна даь тIаэцар безаме, дег тIарча хьале чакхдаьлар.

(ТАСС).

НГIАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ ДОАКЪАР IАЛАШДАРА МЕСЯЧНИК ДIАХОЯХЬАРА ХЬАКЪЕХЬА

Iалама хьалаш дика оттарца, гIожа а моша а доакъар дукхагIа Iалашлен кийчден йолаш йолча торонашца дукъзаленна НГIАССР Министрий Совето 1983 шера 15 июле къачча лица йIаьхъьой доакъар кийчдара месячник.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ВАХАРЦА, ХЬАЛХАШКА ЛАТТАЧА ДЕКХАРАШЦА БУВЗАМ БОЛАШ

КПСС XXVI съезда решенеш. «КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа партийни дешар дІахо эргадаьккха тоадарах» бола КПСС ЦК соцам ларде а лувцаш, партийни дешара чІоагІа терко ю «Грознефтеоргсинтез» объединене партномо, политически сердалон кабинето.

«Партийни дешара керттера декхар да, — белгалдаьккхад цу соцам тІа, — революционни теори, КПСС чура а арахьара а политика йоезарца коммунисташ чІоагІбар, таханар дар дашха а хургдар го а гІо де, сехкетаме, кхолламе къахьегарца из гаргадоаладе, ладувгІарий буржуазни идеологеца машар ца бар чІоагІдар, ленински, коммунистически хьисапе баха, болх бе, къувса бела хургболаш уж кхебар».

Чакхдаьнача дешара шера партийни сете Іомаяьй курсаш: теоретически семинаре — «В. И. Ленина, КПСС-а кхом, хьуриаг дарах», Іилман коммунизма школашка — «ДегІаена социализм, теори, практика, проблемаш», марксизма - ленинизма лардий школашка — «КПСС истори», «Атеистически знаней лардаш».

Комсомольски политсете Іомайир кагирхоша вахаре денаде киний лувцаргбола оамал кхерра курсаш. Экономически дешара системе — парте экономически политикаца ювзаенна проблемаш.

Объединене партномо, политически сердалон кабинето хадданза йоакхо ю пропагандистки кадраш харжара, кийчъяра, цар теоретически, методически говзал лакхъяра.

Политически сердалон кабинето, методсовето чакхъяьхай семинараш Іилман коммунизма пропагандисташтІа, кустовой методически семинараш партийни сета дешара пропагандистаща.

Гуччахьара занятеш хиннай теоретически семинаре пропагандиста В. М. Арушановай, марксизма-ленинизма лардий школа пропагандиста Д. А. Беликова, «КПСС истори» курсах пропагандиста С. Д. Гузеева группашка.

«Знание» яхача республикански обществера квалифицированни лектораща Н. Н. Котельникова, В. И. Коптева, Л. В. Парамонова, методсовета членаша С. В. Малунеевас, В. Г. Хангельдиева, Т. А. Парфеновас, В. А. Петрова даькъа а лоацаш теоретически семинаре лекцеш йийшай.

Дика балха опыт Іоаьйй методсовета членаша Г. Г. Зайцевас, Е. В. Малунсевас, С. А. Валанница, кхычар. Уж хан-ханехьа пропагандистий занятешка бахе хул, уш чакхъяхара анализ ю, пропагандисташта гІо ду теоретически знанеш коллективе практически гІулакхашца ювза, материал массане кхетаергйолаш юкца, занятеш дІахьоча хана гойтара пособех, пропаганда технически средствах бизза пайда эца.

Объединене керттерча предприятей методсоветаша вІаштІехьдаьккхад пропагандисташка хан-ханнахьа хоам бар — предприятеша бетта, квартала, шера баьча балха экономически хьокхамех.

Дешара шу долча юкъа пропагандистий балхах массаза дийцад «Нефтехимик» яхача газето.

Пропагандиста Ю. К. Лопаксе опытах дийцад, КПСС горкома методически совете. Из могалъй массе пропагандисташта. Цул совгІа цу материалашта тІагІолла арахийцай листовка; «ТІехдика дисциплина хилийтара — пропагандиста йоакхо».

Чакхдаьнача дешара шера массе школашка занятеш хилар КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума материалаш Іомаеш.

Производствени декхараш толаме кхоачашдар дукхача даькъе тийша да къахьегамхой сакхетам, политически, нравствени культура лакха хиларах. Цудухьа оаха дег чура къоабалъеш тІеийцар производствера лостам, дисциплина кхы тІа а чІоагІъяр дІадехаш парте укх тІехкхьарча хана яь решенеш.

Пропагандиста И. И. Юревича группе хиначa занятe ладувгІараша белгалдаьккхар дисциплина чІоагІъяр къахьегама оасарле лакхъяра йола лоархІаме торо хилар. Цох бизза пайда эцарга хьежжа мара лакха хургдац балха хьокхамаш а.

Пропагандиста А. В. Масленникова ладувгІараша Т. С. Гумерова, И. Н. Котова, М. С. Ерина белгалдаьккхар общественни формированей болх тоабе безилга. Профилактика совето, новкъостий судо, корто бохо малераш меларца къовсам лоаттабеча комиссе дизза кхоачашде лела шоай декхараш. Цекхашта бехктокхаме оаа беза балха хана шуша тІехьабаьнна леларaш. Коллективера хьал уналцІена хилийтар дукха даьгІ ца болийташ къовсам лоаттабе беза. ЧІоагІа лоархІаме да ладувгІараш общественно - политически балха юкъеозар. Цу хьакъехьа лоархІаме болх бу пропагандиста В. М. Арушановас. Цун группе — 14 саг. ХІерaне хьинаре дакъа лоац коллектива вахаре. ЛадувгІараша Соколова, Кротова агитатора декхараш кхоачашдеш ба. Курносикиа — цеховой пенгазета редактор, Бескова — цеха профкома член, Котлярова Башкова — цеха партбюро членаш.

Арушановас вІаштІехьдаьккхар ший групперча ладувгІарех агитатора декхараш кхоачашдеш бараш къахьегама коллективашка къамаьлаш деш хулга. Цу къамаьлай тема яр: «Производстве дисциплина, общественни порядок хулга чІоагІдар хІара къахьегамхочун декхар да».

ЛадувгІараша сий деш пропагандист ва В. М. Феклистов. Чакхдаьнача дешара шера цун группо Іомайир «КПСС истори» яха курс. Цо дІахьоча занятешка вехачоа гуш дар мел лоархІам бу пропагандиста шийна тІадиллача декхара. ЛадувгІарий уйлаш сомайоахаш, парна безаме хетаргйолча тайпара вІаштІехьйоаъ Феклистова занятеш. Цудухьа дика знанеш Іоайир цун ладувгІараша. Къаьстта белгалбаьлар вай парте истори дика доказарца дахчан пхьар А. С. Голубев, моторист З. Ф. Брехова, котельщик А. Н. Крамаров, кхыбараш.

Объединене партномо къаьстта йоккха терко ю ладувгІараш лоаш К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина балхаш Іомадеш хилийтара.

Цул совгІа дешара еррига системе уйла чІоагІа тІайохийташ Іомайир ноябрь къаста Ю. В. Андропова СССР 60 шу дизара хетаьча торжествени заседане яь доклад. Вай парте Генеральни секретара белгалъяьккха социалистически патриотизмах, интернационализмах, йола уйлаш дег чу йийшай тха ладувгІараш. Цар уж дІайовзийт хІора къахьегамхочоа. Цу докладах а парте ЦК ноябрьски Пленума материалах а лаьца дешара программал совгІа кхы тІа а занятеш чакхъяьхар ерригача школашкеа семинарашкеа. ЛадувгІараша шоай творчески планашка декхараш тІаийцад марксизма - ленинизма классикий белхаш Іомадергда, аьнна.

Экономически дешара системе чакхдаьнача шера объединене дешаш вар 5820 саг. Чакхдаьнача дешара шера цу системерча ладувгІараша 689 рацпредложени еннай, экономически пайда 583,3 эзар сом а болаш. Пропагандистий новкъосталца оттадаь ладувгІараша тІаийцад 2230 социалистически декхараш, 297 кхомбара лицевой счеташ. Массе ладувгІараша хьинаре дакъа лоац коммунистически хьисапе къахьегара боламе. ХІаьта царех 3806 коммунистически къахьегама ударник а ва. 465 саго шоай разрядаш лакхъяьй, шоллагІа специальность карайяьй 539, кхоалагІа 31 болхлочо. Из лерггІа вІаштІехъбаьккхача балхах хьабаьнна пайда ба.

Баькъда, политически, экономически дешар вІаштІехьдоаккхача цхьацца дола кхоачамбоацараш а да. Объединене цхьайолча предприятей партийни организацеша ледара тІахьожам лоаттабу дешар вІаштІехьдаьккха леладеча. Моттигаш йиcлу занятеш тІехьйоахаш е вІалла ца хулаш. Цул совгІа, кІеззига я гийтара пособеш, цхьаболча пропагандистий знанеш а хила ма йоаггІара яц. Цу массадолчун уйла еш а, уж кхоачамбоацареш дІадахара торонаш лохаш а да тхо.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш соцамо дІа ма деххаре партийни дешара кхы дІахо а чІоагІагІа терко е лерхІ «Грознефтеоргсинтез» объединене партномо, политически сердалон кабинето.

С. ИСАЕВА,
«Грознефтеоргсинтез» объединене партнабинета заведующи.

Бригада партгруппа кхай тІа

Укх тІехьарча шерашка дика толамаш доахаш хьайоагІа Сунженски района Ленина цІерагІа колхоз. Дика лард еллар цар укх шерарча хьувнаьъа. Колхоза правленей партномон лаьрхІа оттаьча планагІа чакхдаха оттадир кхашкара балхаш. Цу даькъе дика аьттув балийтар техника шоай ханнахьа тоаль яккхаро. ЛерттІа вІаштІехьбаьккхабар механизаторий къахьегам. Балха тІа шийлуш доба вІаьнга а доккха кхоачамбоацараш тІатеІІа дІадоахар.

Правленеи партномон план оттаеча хана лаьрхІар бІаьстан балхаш дІадоладелеьа техника ханнахьа а дика а тоаль яккхара шой дадара бехктокхаме хургвола цхьа саг белгалваьккха аьнна. Иштта, масала, техника тоаеча хана, из кхай тІа болх дика бергболаш тІахьожам лоаттабе хьожавир лакха говзал йола тракторист коммунист Эльниев Ахьмада Ахьяд.

Эггара халагІча участке хьожавир из, хІана аьлча, медла дика Іа техника кийчвой а комбайн, трактор но чоалхане йола машинаш цхьа хІама цІ эшаш хилац. ХІаьта из а дац керттера дар. Керттера дар да ше оатхал кулгкІала, механизатора кхе хилар, сварочни аппарато лерггІа болх бар, двигатель тоаеча хана сих а ца луш цун беззача тайпара стенда тІа тохкаш бар, кхай тІа комбайн, трактор тоаеш йоаккха ха кІезигъяр.

34 коммунист е парте кандидат ва укхаза къахьегаш. Шиъ партийни группа я вІашагІъеллта. Баьцовгіаш леладеча цехови партийни организаце 18 коммунист чувсагІа. ХІаьта тракторно-кхашкарча бригадашка 12 КПСС член ва. Дика даакъа лоац № 1 йолча тракторно-кхаш леладеча бригадерча партийни группас. Цу группана кулгалдеш ва 20 шера совгІа колхозе къахьегаш хьавоагІа Къахьегама Цеча Байракха, Октябрьски Революце орденаш ласаш вола коммунист хьажкІаш кхееш вола звеньевой партгрупорг Элиханов Іусмана Ваха. Вай лакхе вийда Эльниев Ахьяд воалаш дика даакъа лоац укхаза партгруппа членаша трактористаша Итаев Лемас, Ажагов Сулимана, Жабатыров Сульяна, Мутаниев Абукара.

Керда кампани дІайолалуш хилча цар шоай план оттаю, моллагІа бе безаш болх бола собране бувш, цхьа хІама дисац цар шоай ханнахьа къоаста ца деш.

Масала, индустриальни методагІа хьажкІаш дІаювча хана хІара шера укхаза № 1, 2 йолча тракторно-кхашкарча бригадашка вІашагІъехнар шиъ звено. Тоъаш цар тракторaш, еха трактор е сеялка тоаь яцар сварка еш йола агрегаташ, кхыдараш. Элиханов Вахас цхьа хІама де лаьрхІар — цхьаьна звено хьае, аьнна. Из дарах мукъаьлар кхоъ трактор. Уж яр кхай тІа хий кхухьаш. Царна котаметта цхьан машено бора из болх.

БІаьстан балхаш дІахьоча хала хьажкІаш дІаювча хана хиннача йоачаша уж йоагІача бІаьрсе кІоарга дІас вІаштІехьдалийтацар. Дискашта топпар тІалетар. Хьакха кхиначa агронома Дадаев Адама ха йов кхаш, кхай тІа болх бойтар, цхьадола хьажкІий фу кхай тІа дусар. Цу гІулакха оарцагІа ваьлар партгрупорг. Шоай собране дийцар из гІулакх бригадерча коммунисташа. Дадаев Адам а волаш. Кхийттар агроном ше харцахьа волга. Лаьтта лерттІа докъаделча сихха дІайийна баьлар механизаторашхьакІаш.

Техника кхай тІа араяккха кийчъеш культиватора лапкаш пхьоалле. жІов а етташ ирдара. Уж кІрчадоахар хІаьта цар чІоагІал меллора. Из гІулакх а сонадир партийни группас. Шоай бригаде оттайир уж ирдергдолаш механизм. ТІаккха сихеш атттагІеи дора цар из гІулакх.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленумо ма яххара къовсам лоаттабу укхаза балха дисциплина телхаерашца. Каст-каста мехна а волаш балха воагІар тракторист Полещук Николай. Цкъа а шозза а аьлар цунга Жабатыров Сульяна цо ладу гІулакх харцахьа долга. Эргадоалаш хІама дацар, Гуччахьарча партийни собране дийцар цун дош. тІаккха партгрупорга хІара дийнахьа тІахьожам лоаттабора цунна. Каст-каста, цагІа чувахе а. къамаьлаш дора. Кхийттар Николай ше леладер хила ца хилар, цун кийна а, дезала а, коллектива а ІатІ хьаш из долга. Цу хана дениз «кхынола» саг хилар цунах. ХІана цунга вІа хІама доацаш дика къахьегаш хьавоагІа из.

Бригаде дика болх беш хьавоагІар тракторист Денисв Тибо а, цхьабакъда, тІехьарча хана балха тІехьаву сар, малара тІехьавньлар, кхай тІа болх беш бран йора. Неха волаш техника лехнаш хиннача цо минут йха мара аварн йора. Дуннхазза дийцар цунца. Хулаш хІама дацар, Партийни группас лаьрхІар из трактор тІера Іоваккха, бригадера оаха а ца веш, из кхетаргвий хьожаш гІона дола балхаш дІ хьожавир.

...ХІана бригадера механизатораш ялат чуэцара кийчбениаб. Партгруппас цу деша хетаьль собрани яь. Цига коммунисташа шоашта хетар дийцар, чІоагІо йяр ялат хьакха дІадоладеннача хьалхарча деношка дениз къахьегам лерттІа вІаштІехьбаьккхаре, хьувкъам хиннахьеи цхьа буртиг ца боабекха чуэцара.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

Тоъалча хана дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагІа Нохч - ГІалгІай гІишлон управленена чуйоагІаш йолча СМУ-4 шоллагІа участок.

Карарча хана цу участка коллектив йиъ бІаь моттиг йола общежити эксплуатеце дІалуш я, иштта отделочни балхаш деш я 1200 моттиг йолча школана. Из школа хьалъеча планагІа доагІачул совгІа 34 эзар сома балхаш даьд.

ГІишлош хьалъеча дикача толамашта белгалбаьнарех ба штукатурщикий бригадир Серова Амоса Агафоновна, малар Бабенко Юрий Дмитриевич, 5-гІча разряда малар Дудникова Галина Васильевна, иштта кхыбараш.

СУРТА ТІА: коммунистически къахьегама ударник Дудникова Галина Васильевна.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ДІАЙОЛАЕННАЙ КЕРДА СЕЗОН

Укх шера 14-ча июне дар из. Цу денна шоаш бІарчача бетта кийчо еш хиннa бале а. цхьан моттиге воагІалацар Максим. Цхьа цхьан лине тІа, тІаккха вокхан дІетІаводар. Цигара ваьлча бийдал хьанйеча кхоачир. Дерригa а эзура. Дерригенега а хьожар. Цуига хьекаш латташ хеталора консерваш еча из вІалла ца хиьча санна, пул хьалхагІа но цига болх ца бича санна. Баькъда, из иштта дац. Итташ шераш да Арцихаев Максима Самашкийски консервни заводе болх бу. Цига болх беше а йистельнккхай по Армавирски пищевой техникум, цига дІанийцае из парте членалла. ХІаьта мугІарерча болхлочунгара ваьнна завода эггара йоккхагІйолча баьцадаарий цеха начальникага кхаьчав. Иштта ба Максима беъ къахьегама ниxъ. Цунна дика бовза цехера нах, баьцадаарех консерваш яра еррига процесс. Цо дика кхетадора цу денна шоай цех дика кийчъяьлга. ХІаьта а сагота вар из.

Цхьабакъда, цу дийнаьча цехе цхьаккха а хьовзам хилацар. Сахьато санна болх бора керда оттаьча линеша. Долче, цар торо хулийтаргья цхьан сменагІа кхы тІа а 25—30 туб продукци арахеца.

Хьалхара смена чакхъяьннаяр. Укх шера юрта боахама къахьегамхоша хьалххедаьча баьцадаарий — нарсий хьалхара эзараш банкаш консерваш ара а хецаш. Кердача сезона экзамен шоаш толаме дІаяларах дог гІоздаьнаача цеха начальника доккха баркал йоахар, из цех иштта дика кийчъеча, хьинари лиза кхо ца деш къахьайгача механика Солтириеп Іабдрахьмана кулгалдаьча бригадана, къаьстта слесараша Кулаев Хьасана, Хадиев Дауда, заводе цІи хезача токара Хадкиева Лансайна, иштта кхыбараша.

— Укх шера дукха хувцамаш даьд оаха, — йоах завода директора Амхадов Вахас. Массайолча цехашка хІана яьнц аьйва реконструкцеш яьй. Дукхагіъяраш венгерски а йолаш керда линеш оттаьй баьццара горошени нарсаш чакхйоахача цехашка. Іажех повидло ечен сон йоакхачеи цехе оттаьй ЛУ-3 яха лини. Иштта керда лини латт нарсаш берхІалла схкача а.

ХІаьта консервщикий болх дика дІагІоргбац дика тоаль котельнии подстанции ца хилча. Иштта бокха лоархІам болаш я артезиански скважинаш а. Из кхета а деш укх шера реконструкци яьй оаха котельнена. Иштта дукха хувцамаш даьд кхыча участкашка, тоаьяй столови, цхьа бытовкаш. Цу дерригенеца тхога торо хилийтай керда сезон дика дІаболае. Кердача сезонах хІаьналца оаха чакхъяьккхад 100 тонн баьццара горошек, арахийцай эзараш банкаш нарсий консерваш.

Укх шера вар арахеца еза 23 миллион условни банка консерваш. Атта декхар дац из. Баькъда, кхоачашдулургдолаш-м да. ХІана аьлча хьалхашка нийслуча халонех бІу ца къовлабеш, хьинаре къахьегаш йола коллектив я цу заводера яр.

К. ЮСУПОВ.

КЪАХЬЕГАМА СИЙДОЛА НИКЪ

ОЧЕРК

Ткъо шу совгІа ха я сона Адиева Лида Магомадовна йовзаш йола. Тха довзар а ший тайпара хилар. Грозерча Ленина цІерагІча улицагІарча ателье хІамаш тега къона мастер йолаш из къахьегаш йолча хана, цу ателье сайна костюм тегийта дагахьа венавар со. Из дар 1962 шу. Цхьа шу мара дизадацар Адиева Лидас ший къахьегама никъ дІаболабаь. Костюма дола заказ ше дІаийцача, из тегаргйола мастер йовзийтар сона баракъаш доахачо. Берашка кхийна, хоза безаме еланна юкъ йолча, юкъерча дегІарча йоlах бІарг кхийттача укхо йоергья аз хьаена йола башхадика материал, аьнна хетаделар сона. Са уйлаш шийна хайча санна массехк дош а оалаш йист хилар согара заказ дІаийна йола баракъаш доахаш вар. Цо аьлар: «Хьажа а укх балха тІа а ше къона яле а дошо кулгаш долаш я хьона тха Лида, шеқ ма вале хьо. зІамига саг, хьона ма котта хоза костюм тІаюахаргъя Іа цу латтача къонача мастера тайта». Ше иштта хестаярах вэь хеташ цІийлаьрий а хац цхьан юкъа цІенгІадера цу юкъа тІа. ТІаккха сеза а сина ше болх беш йолча помещене дІачуяхар къона мастер Адиева Лида. Цо тийга баракъа чІоагІа дезаделар сона. Тахан санна дага а доагІа.

Цу хана дена 20 шу совгІа ха яьннай. Ханага диллача Лида Магомадовна ше а хувцаенная, цун балха тІара гІулакхаш а хувцаденнад. ХІана ая я «Чечингушвейбыт» производствени объединенена чудоагІача модай Цlен заведующи. Цу объединене эггара йоккхагІа йола цех лоархІаш я из керте латташ яр. Башха-дика кулгалхо, организатор, общественни, нагирхой хьетамча хиларах тарра ше керте латтача коллективерча болхлоша меттел объединенерча дуккханеша чІоагІа лоархІаш сийдеш я из. Цо кулгалдеш йола коллектив хадданза объединенерча цехашта юкъе яьрнача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІарех а я.

Иштта къахьегама лакхача лагІашта кхачара дукха къахьийгад Адиева Лида Магомадовнас дІадахача ткъаьа шиъ шера. Дукха нийсъеннай цун балха тІа халонаш. Цхьабакъда, хала хиларах балхах бІунъоккхабеш йоацаче Лидас толаме эшаяьй уж. Дукхашка ший къахьегама никъ дІаболабир цо хІамаш тегача мастера говзал Іомаяра ученица йолаш. Тамаш я-их сох хІамаш тега мастер хуле, яхаш шекъювлар со, дагалуац Лидас ше болх бе йолаенна ха Ладла къахьегаш бола новкъостий дика хиларца, хІама хьадаре а ший болх кІоаргагІа бовза гІертаца из тІаккхуш хиларах а эшае вІаштІехьдаьлар цун хьалхашка утташ йола халонаш.

Бакъда, дукха ха ялалехьа парца а яхье а яьнна къуаса йолаелар из. Цу яхье а котъюлар хьинар дола вохчий йоl Адиева Лида. Ше тегача баракъашта юкъе цхьаккха тайпа брак ца нийсйоляйташ, хьадеш дола баракъаш Іалаьмате хова. ТІадийхача товш хиларца гІоръялар Лида заказчикашта юкъе а.

Ши шу даьлар по иштта болх беш. Башха-дика производствениицеи организатори Адиева Лида хилар ца зувш дисанзар цеха кулгалхоша. Беча балкага диллача юкъера лоархІача бригадана керте оттае лаьрхІар кулгалхоша Лида. Шийх цар бенна тешам боабенар Лидас. Ше керте эттача бригадера болхлой зувш цхьа юкъ яьккхар по. Балхах дикагІа кхеташ бараш тІачІоагІбир къоначa мастераштa. ХІамаш тегача мастерий балха тІа йоккха опыт ярех кор гІортоlга а еш, ший коллектива болх тоабе йолаелар из. Цунах доккха бернат лаьлар. Дукха юкъ ялалехьа социалистически яхье хьалхалатташ йолча бригадашта юкъенхар цун коллектив. Цо бригадир йолаш болх баьча пхе шера хаддаза социалистически яхье хьалха латташ яраштa юкъе йолаш хьаера цун коллектив.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь Адиева Лида Іе дагa йоацилга дика кхетадир цеха кулгалхоша. ТІаккха из хьожаю цар баракъаш доахачун говзал карарезара йола курсаш ла городе Куйбышеве. Курсаш яьха аьлча закройщика цІа диплом хьаийнар Лидас. Пхе шера, 1976 шерага кхачилця йолча хана болх бу баракъаш доахар йолаш. Хьалха дІадахача шерашка башха-дика мастер а лоархІаш сийдеш хинна Лида укхаза а эггара дикагІа йола баракъаш доахар хиларах тарра чІоагІа лоархІаш яр.

Каст-каста тІехьаюсаш хиларах объединене кулгалхоша юнцаш хулар модай Цlен коллектив. Укхаза а объединене кулгалхой дагабаьлар Лида Магомадовнаца цу йоккхача коллективана из керте отталра. Со аьнна хеташ сонтал йолаш яп из. Ше модай Цlен заведующи хьожае оттадича, цо аьлар объединене кулгалхоша: «шун новкъостална коллективa болх тоабе а шуя сайх бенна тешам боа ца бе а хьожаргья со» аьнна. Из цо кхоачаш а даьд.

Ше модай Цlен заведующи йолаш болх бе йолаеннача хана ший знанеш цу балха тІа кхоачамболлаш ца хилар кхетадир Адиева Лидас. Цудухьа, 1973 шера заведующи йолаш пе болх беш йоллашехьа а Московски технологически институте заочно деш дІаотт из. 1978 шера дикеи. тІехдикен дешаш чакхъяьккхар цо из институт а.

Ший вахаре эггара белгалагІа шу лоархІ Адиева Лидас 1975 шу. Цу шера хьамсарча парте мугІарашка дІаийшар из. Цу сийдолча цІеро шийна дукхадар тІадожаделга дика кхетадеш яр из. Цудухьа производстве санна хьинаре дакъа лаца йолаелар юкъарча балха тІа. Из хиннай профкома член, облсовпрофа член, хІанз я объединене парткома член, комсомольцашка беча балхага хьожаш я из.

Со кулгалхо я яхаш указанеш а телаш лелаш самал ярех яц Лида Магомадовна. Эггара хьалхарчарца, аьлча болх дІаболабаллехьа, хьакхоач из балха. Массе а йолча участкашка гІолла чаккйоал из яшар фуд, цар болх мишта лей хьожаш. Эшаш дола гІо-новкъостал ду, нагахьа кхоачамбоацараш нийслу, уж дІадахара сарнагІа бойх бергга болхлой. Бала безачоа хьекам лу. ТІехьара мара балхара цІа йодаш ший коллективана цу дийнахьа карагІдаьннар фуд а хайна мара. Иштта къахьегамах диза да цун хІара балха ди.

Духхьал кулгалхо хиннa Іац Адиева Лида. Из укхаза лоархІаш я кагирхой эггара дешнІа йола хьехамча санна. Цо ше дукхача шерашка Іоаль йола йоккха опыт, дикагІйола болха методаш дІайовзийташ, эшаш дола гІо-новкъостал деш хьалхехбаь говзанчаш кхаш ба модай ЦІагІа меттел объединенерча дукхача цехашка. Дукха моттигаш нийсъеннай цунна балхах дог а яйкха керда балха этте боллой балхара дІабовла гІерташ. Уж санна барашца беседаш еш, царна дагаеза уйлаш харцахьа хилар дІахойташ, уж бакъахьарча некъа тІа бахара царна юкъе кхетаме болх беш дукха ха йоаю цо. Иштта цо нийсача новкъа баьха болхлой а дукха ба. Царех я хІанз модай ЦІагІа къахьегаш йола хІамаш тега мастер Хижняк Таня, баракъаш доахар Осканова Роза, кхыбараш. Уж хІанз дикагІйола производственникаш лоархІаш ба.

Ший коллектива болх дика дІабодаш хилар дуккхал шийна карагІдаьнна доала хІама лархІац Лидас. Цо коллектива болх тоабу яхье хьалха латтача йоккха опыт йолча производственникех кор гІортола еш. Иштташ рех ба профсоюза цехкома член Аргиан Антонина Григорьевна, 30 шера укхаза болх беш йола къахьегама ветеран Усин Ольга Степановна, кхыбараш.

Хьаьнала къахьегаш йола саг массаза а хиннай вай мехка сийдолаш. Царех цІ я Адиева Лида. Цун къахьегама толамаш белгала а доахаш объединене, министерства тийна Сийлен грамоташ, ахчан премеш дукха н.

Б. КОСТОЕВ.

ХИ ТІА ГІОЛЛА ЛЕЛА БУРОВОЙ УСТАНОВКА

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Азербайджана мехкдаьтта чакхдоахача промышленносто республика экономике лоархІаме моттиг дІалоац, йоккха потенциальни торонаши резервашн я укхаза мехкдаьтта дукхагІа дакхара. Республике мел доакхлача доагорех кхо даькъа дича ши даакъа хиллал дар фордо хьалуш да. ТІехьарча шерашка хьайийллай мехкдаьтта доалла дукхха перспективни моттигаш. Каспе мехкдаьттахошка кхаьчай дика вІаштІехъъаьла технически средствaш. Форда чу 200 метр кІоарга боах бе наш йола торонш хьекинай, шеррача фронтагІа балхаш ду континентальни шельфе.

Каспийски форда тІа доагора разведчикий добытчикий яизаш тІадерзадь моттиг хилла дІаэттад перспективни йола «28 апреле» яха мехкдаьтта доалла моттиг — эггара кІоартагІа хи чура ярех цаІ. Укхаза болх беш я форда тІа гІолла лела «Шельфа» тайпара йола буровой установкаш, монтаж яьй укхаза стационарни платформашта а. Хий кІалгІоаларча 14 километр йолча трубопроводо вІашагІхеттай дегІайоагІаш йола промысел Мехкдаьтта ТІой яхача сваяш тІа латтача городаца. Цигара доагор материка тІа транспортаца дІаккхуьйт.

Ах хи чу а яха тІагІолла лелача «Шельф-2» яхача буровой установна шиъ биография хІанзза мара дІайолаьяц. Из экипаж проходка еш я буровой мастера Каверочкин Михаила — цІи хеза дола Мехкдаьтта ТІой эггара хьалха хьадийллачун — шерагІча кердача площадкерча эггара хьалхарча скважине.

«Шельф-2» экипажа доккхий социалистически декхараш тІаийцад миллион совгІа сома боереме пачхаьлакхенна электроэнерги, реагенташ, кхыйола материалаш кхо а еш, ханал хьалха, 1983 шера 7 ноябре, скважине буруэ тохилга чакхдаккха аьнна.

О. ЛИТВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Іилмо—юрта боахама

«ЛОАМАН КОРРИДЕЛЬ»—КЕРДАЧА ФУХ ДОЛА ЖА

ТІехкьара пхи шу хоадаш беш дар ставропольски жа леладеранта СССР эггара доккхагІа долча элитни Іула формированн яра. Укхазара цІи хеза мериносаш тІа-тІа дукхагІа къердаш да. Аххха тІехкьарча пхе шера дІададийтад края жа леладераша вай мехка кхыча регионашка а доазол дехьа а шн миллион гарта ялемешой жа.

— Миллионаш да тахан красра жа, — дувц Шутай Евгене, Всесоюзни жан гаьзарийн леляра Іилма-тохкама институтa (ВНИИОК) директора. Ставрополье я хІанз Советски Союзера племенной диттаьа тха долча жан керттера репродуктор. ТІехкьарча пхе шера 400 эзар устагІан корта тІаккхийтаб укхаза дахкача жеша. ХІаьта 1985 шу чакхдоалаш беррига йиъ миллион жий хила беза края-боахамашка — мехкарча деррига жерчех 60 процент совгІа хул уж.

Укхаза хьадаь жан керттера продуктивни тайпаш — советски меринос, ставропольски, кавказски. ХІара хьайбана тІера шера доаккха тха, 5,5 килограмм (зачетни доаал). Дукха дІачутелача хьайбаех юкъера лаьрхІача цхьанне доаал 33,4 килограмм хул.

ТІехкьарча хана Ставропольи элитни Іула чуйккьай вай Іилманхошеи практикашен хьадаьча кердача тайпа группа «лоамал корридель». Лоамашта лаьрхІа дола цу фух дола жа хало довш, 3000 а кхы дукхагІа а метр лакхача лоамашкарча хьалашка дика лелалуш а да. Новкъа хилац «лоамал корриделa» каст-каста укхаза уттта доко, делха догІаш. Кердача тайпарча группа тха 17 сантиметр дІаьха. оаллача тайпара «люстрови» хьисапе къагар дола, эггара дикагІа дола кроссбредни оалар да.

Цхьабакъда, интенсивно лаьтта а леладеш жа леладар сихха дегІадоаледара хьалашка хьалхашка отт края на даьгІений проблема. Ховш долча тайпара, даим лелаш дола хьайба да устагІа. ДаьгІенаш шеръяллйтац кІи кхаща.

ВНИИОК Іилманхоша могаьй Іоахарийн жерчи леладара промышленни технологи, хІаьта из чІоагІа тахка а тахкай опытни боахаме. Таханарча дийнахьа хьалъяь я 50 совгІа цу тайпара йола комплекс. Керда технологи шерра дІаяржац латт мехка кхыча жа леладеча боахамашка.

Жа леладу комплекс доахана деча гІулакха йизза механизаци яь а селекце лостам хьадда бола а цаІ йола цех я. ХІара балхахочо «лелабу» 400—450 жий, вешта аьлча ара доахадеш жа леладара оттаьнча норман шоза совгІа дукхагІа. Доакъара бизаш хьаю культурни даьгІенехи боахама хий дехкача участкашка кхедаьча доаьъарахи. ХІара комплексе хул кхо эзарнегаре пхийтта эзарнега кхоачаш устагІа.

КІеззига гІойле ялац промышленни технологех жа леладерашта шоашта а. Хьалха кочевник хинна жа Іу цхьан метте заха Іохайнан.

Края жа леладерашта юкъе ба цІи хезача ставропольски тайпа автор Снеговой Вениамин, селекционер Мороз Сергей, зоотехник Мозговой Сергей. Крае жа леладеча комплексашкеи фермашкеи къахьегаш ва 35 Социалистически Къахьегама Турпал. Уж а шоай низ ца кхобеш къахьегаш бола бІаьш бола кхы жа леладераш а бахьан долаш хиннай Ставропольях элитни жа леладара край.

Ростислав КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.

ДЕРРИГНЕ КОРТА — ДИСЦИПЛИНА

«Малгобекнефть» НГДУ чуйоагlача ерригача цехийн службайн коллективашта юкъе шерра лържаи «Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдиккен хьадер дуккхагlем хилийта!» ахача девнзагlа йоʼла социалистически яхь. Дlабахача пхе бетта массехказза цу яхье хьалхле ийкарах соьгlат луча моттиге хинна тlа цхьоалагlча мехкдаьттан газен цеха коллектив.

Ер шу доладелча дено плаан соьгlа кхо бlаь тонн мехкдаьтта даьккхад. 48 эзар сома пайда беш рационализаторски предложенеш балха юкъейоалайьй. Дисциплина толкаль цхьаккха а моттиг хиннайц. Толаме кхоачашдаьд кхыдоʼла декхараш а.

Уж толамаш шешегlа хьахиннадац. Цехерча берригача мехкдаьттахоша тlатеlla къахьегарах хьадаьнна беркат да из. «Сийле а хоастам а къахьегаога хьежжа» аьнна бола Москвера кхалха латтача предприятей патриотически болам хьал а ланьца, къахьегамех балхен дисциплина чlоагlъярпа дlалоладир оаха ер шу.

Ерригача бригадашка юкъедоаладаьд хlаране къахьегама даьлъа коэффициента лоархlам белга. Толашагlа бола мехкдаьттахой юкъебоагlаш бригада совет я хlара болхлочо юкъедиккача къахьегама даькъага хьежжа социалистически яхьа итогаш еш, дикагlа болх баьраш материально а морально а белгалбаьхя къоастабеш.

Бригаде коллективе вноза да а хинна дlаэттай совет. Цо къестаду бригадера деррига гlулакхаш. Принцпа низ болаш ба бригада совето тlадийна сацам.

Тха цехе къаьстта йоакхо еш леладу геолого-техническа гlулакхаш балха юкъедоаладелга. Из бахьан долаш хьалха хий мара ца доагlаш хинна йиь скважина мехкдаьтта дала йолаеннай.

Мехкдаьтта ца дойтара дукха болх баьб шоллагlча бригаде. Шин скважине 110 метр нефтепроводаш хийцай. Хьадоаккхача мехкдаьттах автоматически лоархlаш йола спутникаш оттаьй шин скважине. Мехкдаьтта хьалацара массехк гlул яьй.

Краснодарерча мехкдаьттахой хьоккамах кхоалагlча бригаде вай республике эггара хьалха балха юкъедоаладьд мехкдаьтта тlоанашка цlи йоагаелга. Укхаза мастер ва къона инженер Чапанов Рашид.

Цхьоалагlча бригаде массеха скважине забой йолча моттигашка кислота тохаш болх баьб. Тохкаш болх бе йолаялийтай мехкдаьттах дукха сероводород даллар бахьан долаш дукхача шеранашка дlакъайла латта 910-гlа скважина. Цеха начальника С. Б. Тебоева предложенех йиь дозировочни насос оттаьй цу скважине. Дийнахьеи бусе 108 тонн мехкдаьттеи 300 эзар кубически метр гази лу цо.

Тха цеха коллективо хьанаре даккъа лоац Кхачан программе кхоачашъеча а. Магlалбикерча мехкдаьтта управленерча гlоана болча боахама доакъарийна лаьрхlа ворхl гектара тlа дlайийна хьаькlаш лелаю тха цехо. Шоза оасар даьд оаха царна. Листа йолчара нийлхъьяй. Дика хьалхулаш латт уж. Цул соьгlа «Сагопшинский» совхозе массехк гектар комсаш а лелаю оаха.

Чlоагlа уйла тlайохийташ йийцай оаха КПСС ЦК аргlанарча Пленума, иттазлагlа хержача СССР Лакхехьарча Совета бархlлагlча сессе материалаш. Верригача советски нахе а санна, дег тlара къоабалдеш тlаэц тха мехкдаьтта доахараша КПСС ЦК Пленума а паччахьаллкхен лакхерча органо а тlайийна решенеш.

Хьаьцала къахьегача наькха дагалаттарашка хьежжа хlара участие бола тоабара, порадок чlоагlъяра, социалистически Даьхен низ алсамбаккхара, коммунистически сакхетам бола нерда саг хьалхекара, дунен халкъашта юкъе машар чlоагlбара тlаерзаль я уж.

Иштта чlоагlа раьза да тхо КПСС ЦК Генеральни секретарь нийкъост Ю. В. Андропов СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла хержа а. Хlана вьлча цуш хьалхленца дlадоладаьд порядоки дисциплиней дlахо чlоагlъелга. Хlьта из хьаьнала къахьегарий даггара гlулакх а да.

Хlана Пленума а сессе а документаш кlоаргагlа lомадеш, цар советски нахе хьалхашка оттадаь дерда декхараш кхоачашдара наьъаш белгалдоккхаш да тхо.

М. АТАЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ цхьоалагlча мехкдаьттаи газен цеха оператор, РСФСР мехкдаьттаи газен промышленноста заслуженни болхло.

Чlоагlа белхтоккхаме болх ба «Грознефтехимремстрой» треста ремонтникий бар. Дукхагlча даькъе цхьаккха кхоале тlайоацаш, дукхьал ара кхоачадие дезаш хул цар балхаш. Цхьан объектера йистебоаллаше, кхычаьа хьежаш хул царга. Хlьата кхоачашдеш доʼла балхаш а дац аттачарех. Цар тоаль технологически оборудовани, мехкдаьтта чаккдоаха установнаш юха а болх бе, продукци арахеца йоалу...

Бригаде венан балха опыт йоаца нерда зlамига саг. Дукха да цуна ца довзараш, ца хоараш. Цигта чlоагlа лоархlам болаш да про-

БРИГАДИРАШ-ХЬЕХАМЧАШ

изводства ветеранаш цуна гlо де оарцагlа бовлар, из хайнахьа хьаллацар.

Вай юецаьд тресте шортта ба бригадираш - хьехамчаш. Царех лараlа боагlа «Нохч - Гlалгlай АССР заслуженни гlишлойхо» яха цlи лелаю А. П. Колюжный, П. М. Колодинский, М. В. Бит-Шахбазов, И. Н. Христофориди, М. М. Романенко, иштта кхьбараш.

Цар ха ца кхоеш, цlаккха кlорда ца деш шоай балха опыт дlалу керех бараш та, балхах цар белам болийт.

Бригадира масал боккхача лоархlаме долга дика кхета ду «Грознефтехимремстрой» треста № 3 йолча специализированни ремонтно - гlишлон участка иаменщикий бригадира И. М. Варфаломеева.

Хьаьцаргда вай цхьаькха масал: массехк шу дар шоллагlча участке слесарий-монтажникий бригадана А. А. Горошнинский керте латта. Ерриге бригада дукхача хана деш балха тlа лакха толамаш доахаш хьайоагlаш хиларца йовзйш яр из берт тайна коллектив. А. Горошниске кlезига даькъа дац цар бригада иштта толамаш дахара юкъе. Вакъда, хьехамча - коммуниста дагадаьллар кхыдар дар хlанз. Цунна да метацар управленера комсомольско - магирхой коллектив йолаш латташ хилар. Цудухьа ерригача тресте цlи хеза а лоархlаш йола а шиъ бригада йита я йита комсомольско - магирхой коллектива болх тоабара, цунна кулгалде ше хьожавар дийлар Горошнинске Александр Анатольевича дагара далацар шиъ къахьегама ниъ дlаболабеча хана, балха йоккхо опыт йола бригадир В. М. Климанов шиъ хьехамча а хинна дlаетта хилар. Хlьата тlехьагlо Климанова могадир ер бригадирала хьожаелга а.

Хlанз къонабарий коллектив ерригача тресте а цlи хеза я балха толамаш лакха хиларца.

Атта дац болх беше а кхычарна хьехам тела, царна эшачун йоакхо е, цудбакъда, вай бийцача бригадираша - хьехамчаша кхетаду шоаш хьегаш доʼла къазекьа доаргдоацилга.

Н. ЧЕМИСЕНКО.

Туркменски ССР-е мехкдаьтта чаккдоахилга сихдара хьакъсхьарча КПСС XXVI съезда решенеша хьежжа хьалъеш латт Чарджоуски мехкдаьтта чаккдоаха завод. Хlана хьалъеш я предприятие хьалхарча аргlаи объекташ — электротухдlакъоас тора атмосферно - вакуумни а (ЭЛОУ-АВТ) шера 6 миллион тонн чаккхьлиия низ бола каталитически реформинга а установкаш, иштта завода боахама комплекс а.

СУРТА ТlА: хьалъеш латтача завода хьалхарча аргlаи цхьа участок.

К. МУРАДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

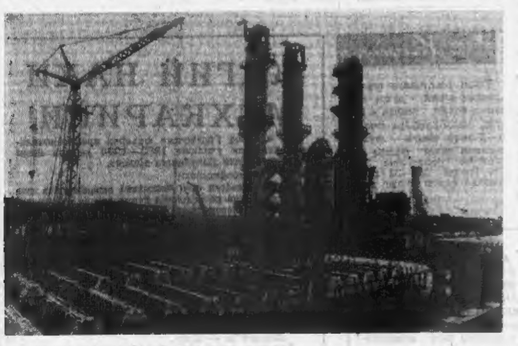

Шоазол дехьара

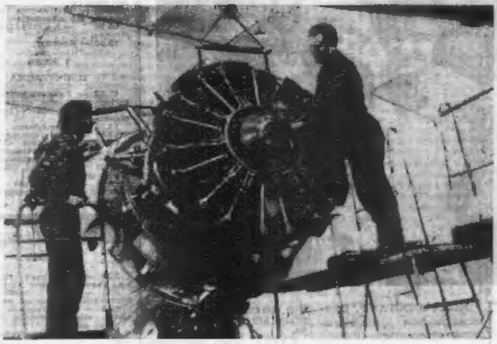

ПОЛЬША. Вежараш я а іlаьш гlо делга, цаl шоллагlчо хьалловцилга занов а хиппа дlаэттад социалистически паччахьалкхений халкъашта. Царна юкъе чlоагlденнача гlулакхашкара хьадоагlаш хlама да из. Цу гlулаккий лара — де лерлlар юкъара хилар, цхьатарра боаъоаш а йолаш цхьана гlулакхаш леладар, хlара мехка хьашташи башхалонаш езаш хилар.

Ер сурт даьккхад город Мелецерча (Жешувски воеводство) авиационни завода цехе. Укхаза хьаеш йола самолеташ «АН-2», «МИ-15» — авиастроене даькъе ПНР-ой СССР-ой цхьана гlулакхаш леладарах хьахиннир. Машиний дикна доккха даькъа экспортагlа СЭВ членаш долча мехкашка, цу даькъе Советски Союзе а дlаухийт.

ЦАФ — ТАСС сурт.

Зуламхочоа суд яьй

ГДР столице городской суде латтача процессо цlабкха а духьала оттадир дlадьнараш. Доа lалаьнате цlена тахкарагlа йиш хиннай тlема зуламхо хьалха СС бlуца гlулакхе хилар гучаваккха а бехктокхаме ола а. Капиталистически мехкашка неонацизма эзь дайна корта хьалъийбеча хана, империализма агрессивни гlозараш адамлена духьаларча кердача зулама планаш, ядерни тlема планаш уттаеш долча [illegible] лакху цу судебни процесса лоарlам.

Фу дар цига дийцар? Бехке веш волча хьалха СС оберштурмфюрер хиначе Хайнц Барта сибате а йолаш хьалхашна эттар гитлеровски фашизма оахкарий оамалаш, цуя унзара чулоацам. Хьалхагlа полицейски волаш, тlаккха СС оасар волаш дукха зуламаш деча юкъе хинав Барт. Цо даьче зуламий цlе лер 1942 шера цо дукхача наха топаш еттача юкъе даакъа лаьцача Чехословакера Франца кхоачаш я.

Дукхача тешаша ше хиначе тайпара духьала оттадир судахошта Пардубицеи Орадуреи хиначе цlий lоъахийтача моттигий сурт. Тешаш болаш къамаьлаш даьча Чехословакен Францен гражданаша дийцар фашисташа хlама новкъа доацаш беса ца хувцалуш гl даккха саг воацаш йоашта кlалбиса нах мел къаза боабир. Документаша бакъхилар чlоагl[illegible] дукхача цар дийцараша йиш хилийтар итог е: Хайнц Барта даакъа лаьцад кlезигагlа ваlе 734 чекхи французи вуача юкъе, хlаьта цу боабаьча наха юкъе 20 процент бераш хиннa хилар а.

Адамашта духьала даь зуламаш, кхьметтел приказаш а телаш уж наха дайта дале а, эггара доккхагlа дарех да. Амма бехке веш волчо, цо ше дерий а деш, шай лоlеме, ина гlулакх ше дар хlамма а новкъа доацаш а волаш», ба-ха нах. кхалнаи бераш уйла а ца еш боабаь хилар да эггара доккхагlа доʼла зулам.

Зуламхочоа приговор еш судахоша ларде лувцар уголовни кодекса йоагlаш йола положенеш лийца из lеш, ГДР конституци а. Из бехке веш ларде лувцар иштта Нюрнберге хиначе Дунен халкъашта юкъерча военни трибунала Устава положенеш нацистски а тlема а зуламхой делашта зулам даь дукха за льина хиларах зуламхо бехктокхаме ца озаш путаш дола закон юкъе ца кхуьларах йола ООН Конвенци.

Берляне городской суде хиначе процессо цlаькха а дlагойтар, хиппа дlадаьнна унзара хlамаш юкъера цlаь дlадахар цlенхаштта кхоачашдеш йола немецки паччахьалкхе духьал цхьа ГДР хилар. Дунен тlа дахача халкъашта немецки фашизмо чот ль варгвоацаш дола lалап тlаоттадарна духьаденна дола дlадахараш. Нацистски а тlема а зуламхой бехктокхаме увзара даькъе Германски Демократически Республикаи Германе Федеративни Республикаи позацеш тайп-тайпара хилар къаьста хьагойтар Барта дешо. 20 шу хьалха СС генерала Ламмердинга лададаь гlулакхаш тохкаш лаьттача ханне а каракlаьчар Барта духьала а цунна бехк беш а йола материал. Цхьабагьда, цу материала ГДР lаьдалаш тlакхачийтанаар. Из бахьан долаш йоагlаш йола наказани ца еш бисар дерригача дунен тlа лохаш хиппа тlема зуламхо Ламмердинг а кхы бола палачаш а. Цудухьа царех цхьабераш, масала Барта бехктокхаме ола йиш хилаиар алка дукхха шераш даьлча мара.

Цуша дувзаденна дагадохийта безам ба са. 1945 шерага деиз даза шу чаккдаллаца йолча юкъа тха паччахьалкхено суде а бахийта законах е йоагlаш йола наказани ль бола тlема зуламхой а адамлена духьала зуламаш даь бола нах а 12868 саг хилар. Итташ эзараш а нацистски зуламхой лохаш йолча кхыча паччахьалкхенашта ГДР гlо даь моттигаш. Дукхьал ФРГ ихьчад ГДР хlалахьийта массехк эзар документ, фотокопи, допросий протокол, экспертий заключени.

Барта доаш дувцаш къамаьл даьча прокурора цlаькха а кертагlдаккхар тlехьара ца доаллаш фашистски зуламхой лехарна уж бехктокхаме увзари цо духхьал цар наказани яа доаш хиппа lеш оа'хилар. Дувцар да дукхагlча даькъе дунен халкъашта юкъерча новза лерхlачунга хьежжа цу тайпара доʼла зуламаш адамлена духьала де йиш йоацаш хилара масала а дlакхетавир. «Тlема зуламхоша пареlата моттигаш нийсъенача паччахьалкхенашка саьна йоацаш. Германски Демократически Республика дерхl фашизма lаьап тlаоттадаьча нахаца паччахьалкхено леладу гlулакхаш, цхьан оагlорен, хlаьта иштта адамлена духьала а тlема а зуламаш даьрашцара гlулакхаш, вокх оагlорен, граждански правош нийса лелаеш хиларех демократи чакхдахарен даькъера хьоккам ба аьнна».

Шеррача дунен халкъашта юкъерча общественноста тернам тlаэзача Барта процессо — цига баькхабар ЧССР а Франце а официальни наблюдателаши 10 мехкара журналисташи — цlаькха а бакъйир из позици. Тlема зуламхочунга Бартага ихьвчар шийга ихача доагlаш дар: цунна яй ГДР эггара чlоагlагlа йола наказани—дийна мелаь чуваlла везаш.

Мартин ЙОН,
ГДР публицист.
(АПН).

Нигерийски калейдоскоп

АФРИКЕ ЭГГАРА ХЬАЛХАРА МЕТРО

Нигере столицана хьалхашка транспортни проблема латт лхилга цхьаниза а дац. Пхи миллион саг вахаш йола Лагос итташ эзараш йолча автомобилий газах са даккха йиш йоацаш хьалйиза я тахан. Цхьаккха порядок йоацаш улицашка йола транспорт лоттамагlа лелийта магац, общественни транспорт геттара воча хьала тlа я. Кlира цхьан денош чети номераш йола автомобилаш наькъашка араюргйолаш, вокх денош четни йоацараш араюргйолаш чlоагl а даь массехк шу хьалха ардаьнна закон дале а автомобилех гlрод лоре магац укхаза. Цудухьа городе хьалъе йолаяьй Африке эггара хьалхара сиха поездаш лела 40 километр йlаьха, 1987 шера болх бе йолалургйола метрополитена лини.

Лине тlа ерригаш а 19 станци хургья. Цо вlашагlъювзаргья гlайрен тlара центр дукха нах бахача материкови даькъ тlа улача городашта йистошца. Цхьан хана лелаш хургья 30 поезд, хьалххагlа а даьча лоархlамех хlара денна миллион совгlа лагосцаш дlа-юха а кхувлаш.

МЕХКА «СИГАЛА БЕСАРА ЭКРАНАШ»

Укх шера шиъ 24 шу дизар лаздош хургья нигерийски телевидени мехка а ерригача Африка а эггара хьалхарча телецентро ший трансляци дlайолаьй 1959 шера цу хана Нигере йоккхагlъярех йолча городе — Ибадане. Тахан «Сигала бесаа экранаш» мехка ерригача 19 штате бахача дукхача нигерийций вазара юкъе чlоагlъенна дlаэттай, хlаьта столични телецентраша цхьан хана йиъ каналагlа передачаш ю.

Къаман телевидене тиль» дийъ шу дизара хетаь яр Советски Союза а юкъе йолаш 15 мехка даькъа лоацаш нъулбаседаннигерий с и и городе Кадуне хиниа дунен халкъашта юкъера телефильмай конкурс-хьажар. Тернал де доагlаш да укх шера эггара хьалха нигерийски телевидене ший фильм СССР Централни телевидене чакхйоахача «Радуга» ахача дунен халкъашта юкъерча халкъе творчества телеконкурса юкъе дахьар.

ГlАНГlАНЕ СТАТИСТИКА

38 эзар саг венна, итташ эзараш чоанаш хиина ба — иштта я мехкарча наькъашка хулача автомобильни катастрофай тlеххьарча кхаъ шерара гlангlане статистика. Цу хьоахамагlа США-и Японии санна йолча «автомобилизированни» державашца цхьана дунен ше мехка юкъе нийсъеннай Нигери а.

«Мехкдьтта бумах» эггара хьалха хьахиннар дар тlеххьарча ялх шера Нигере автомобильни паш йхеза гарга дукхагlа хилар, итташ доккхий шоссеши наькъаш дахнар, машаш дlа-юха [illegible] боаранга диллача вlалла шеко а йоаш машинаькъарчул совле йолашагlа автотранспорт а хилар.

Наькъашка хула аварен кlезигагlа хилийтара цхьадола гlулакхаш чакхдахаза аргйоацача кервай мехка правительство укх шера. Берригача мехка чакхдоаккхаш да «наькъашка лелара низ рамален кlирае», водителаш кничбара ха йlаьхъяьй, дукхагlа а сихха медицински гlо ду мобильни подразделенеш.

(АПН).

Сальвадорера беча ховнах Фарабундо Марте цlерагlча къам мукъадаккхара Фронта отрядаш шоай гlулакхаш шерден я, дlахо а инициатива шоай бера йоалийташ яц. Къаьстта чlоагlа хаинар ай денна ба уж тlеххьарча денош чlоагlа тlом латтача Морасан, Ла-Уньон, Усулутан, Сан-Висенте яхача департаменташка. Военни специалисташта хетачох пом станцей къовсам бохабе сальвадорски lаьдалаш гlортарах хlама хиннадац. Патриоташа толаме операцеш чакхйовх, мукъаьлкача районашка баха нах шоай лоlамагlа яьа а бетталуш шерлу ФНО бlухой мутlараш.

СУРТА ТlА: ФНО бlухой толаме тlом баьчул тlехьагlа.

ТАСС фотохроника.

Болата магистралий кердадар

— Карарча пятилетке машиннаькъа транспорта балхахошта хьалхашка оттадаь декхар да магистральни локомотивий составаш чаккхъювлийтарен мовхьаш дlа-юха кхаьхьарен торонаш дlахо лакхъелга lалашдар, — йоах Ерригасоюзни машиннаькъа транспорта lилма-тохкама института директора Лисицин Александра. Щербинке тха Экспериментальни тоаь чу паччахьалкхен тохкамаш а дий вахера юкъе яха путевва лу советски конструктораша хьаьча тайп-тайпарча техникана. Алхха тlеххьарча шин шера тха гоаь чу тохкамаш даьд низ болча электровозаштеи тепловозаштеи, дукхагlа мукь тlахошаш йолча вагонашта автоматизацеи механизацеи духь-духьача средствашта.

Хоаш долча бесса, мовхьаш дlа-юха кхахьара даькъера хьажьа боахама эша гlулакхаш дизза хаанахьен делга lалашдара боккхача лоархlаме я сортировочни станцеш. Цудухьа тlеххьарча шерашка къаьстта теркам тlаухийт царна вай lилма. Шерра пайда ийбу сортировочни станцешна электронно-вычислительни техникех. Царех дуккханешна толаме болх беш я доал дара автоматизированни системаш. ЭВМ хаинахьа lалашбу станце балхахой поездаш хьакхачарех йолча информацеца, сортировочни узлерча ерригача операцешта фиксаци ю — состав хьахкачари дlаяхийтари, вагонаш тlеххьари хьакъоастамарахи тlеххьаювзараш. Вычислительни техника гулъенна вагонаш дlа-юха хьожаяра план лу маневрони диспетчера, поездаш вlашагlъеххара оптимальни вариант могаю. Шерагара шерага дукхагlа хул ЭВМ пайда ийбеш йола цу тайпара станцеш. 1985 шу хаатlакхьачаш хкоэзlкъьен тlеххьаргья уж.

Белоруссе болх беш я мехка эггара хьалхара тlадьожаш доаттабелга, ерригача участкашкарча поездний грузовойн балха анализи прогнозировании елга чу а доагlаш йола машиннаькъа эксплуатационни балха доал дара автоматизированни систем. ЭВМ юкъейоалалай укхаза, итт шу соьгlа ха хьалха вычислительни центр хьа а яь. Хlанз Белоруссни магистралий ерригача сортировочни станцешка, ерригa мовхьаш кхухьачех нах кхувлачен поездашта, мовхьаш тlадеттарен lодахарен дерригача балхашта, дукхача кхыча операцешта даим тlелатт «хьаькъал долча» машиний тlахьожам. Электронни техника наькъа ерригача полигона юкъейоаларо йиш хилитай укхаза перевозочни процесса доал дара эггара чоалханегlа йола проблемаш къоастае: ЭВМ гlоаца тlадьожам лоаттабе йиш я лелаш йолча состава цхьаllаш хувцалуш латтача состоянена, цу даькъе поездашта, вагонашта, локомотивашта. Хlьата цо шиъ оагlора торо хилийтай наькъа ерригача подразделеней болх оперативно бе, мовхьеш дlаухийталга дикка сихде. Ерригача станцей операторашa шоай технически операцеш чаккхъюварга хьежжа дlачутел поездашка локомотиваши шоай станцешка хьахкачарах, уж шоаш дlаахийтарах, мовхьаш тlадеттарен lодахарен балхех, кхыдарех йола информаци. Лоаца аьлча, цlаьккха а операци йоацаш ЭВМ теркал ца еш а дlа ца яьеш я. Хlьата цу тайпара «бlарг локъ» поезд е вагон шоай наькъе тlара дlаялладац.

Белорусски наькъа опыт дlайоазийтаргья мехка деррига наькъашта. Белорусски, Октябрьски, Горьковски, Свердловски, кхыча наькъий опыт юкъара а ерзаль, советски lилманхошей конструктораши оттаьй наькъе эксплуатаци еш деча балхашта оперативно доал дара типовой система. Моптияки наладкеи хlанзе а еш латт цунна АСУ токкамаш чакхъяргйолча Къулбаседен наькъа тlа, тlачха кхухьаш-кхухьаш мехка кхыча наькъашка ювъекхахьа йоаергья. Из кургъя ерригача сете болх беш хургйола наькъа боарама АСУ система балхаш чакхдоалаш йола этап.

Машиннаькъа транспорт технически даькъе кердараш lалашъяра, мовхьий дукхалга диллача гlулакх эггара низкъалагlа латтача линей поездаш чаккхъювлийтарен мовхьаш дlа-юха кхахьара торонаш дlахо лакхъяра даькъе боккхача лоархlаме хургья электрификаци. Вай мехка lоаьча наькъашта эксплуатаци ара опыто гучадаькхад хlама дlаувзаш бола электрически низ хlама дlаувзача кхыча низел гlойленагlа хилар, из эггара экономичнегlеи тешамегlеи хилар а доаккхаш. Цхьайттaлагlча пятилетке дlахоьоргда хlама дlаувзара электрически низага довлара тlадерзадаь дола балхаш — лаьрхlа да кхы 6 эзар километр совгlа линена электрификаци е.

Хlанз укх сахьате принципиально керда локомотиваш хьалеш ба советски конструктораш. Царех цаl ба 12 соа йола электровоз. Кхаь секцех латтача цу локомотива болх бу йовзаш йолча дукхача единицай системагlа. Цу тlа а нагlкъа саьна секцеш вlашагlйоаккхара дукхача проводех из хотта безаш а, хlаьта цу гlулакхо бlарча смена дlалоацаш а хиннаяле. Хlана сила чаккхйоал из операни — доал дара телемеханически электронни системаца.

Кердача электровозий конструкцей къаьстта белгаладола хlема хургда тиристорни преобразователех пайда иlбар. Цо йиш хулийтаргья машиниста сулал тайжина лакхъе, хlьата деза мовхьаш тlадола составаш ирача урхенех тlех а йоахаш кхуьлаpашта из чlоагlа лоархlаме а да. Паччахьалкхен толламех чакхдувлаш латт чархий екхаллар реостатни дола мовхьаш тlадола составаш лелаю электровозаш а. Вай даймехка электровозаш хьарактика мовхьаш кхухьача машинашта юкъе эггара хьалха оттадаьд цу локомотиваш тlа опорно-рамни дола тягови электродвигателаш. Цу тайпарча конструкце дикка лохъю электровоза наькъа еш йола динамически действи, тоаду двигателаша шоаш болх беш дола хьалаш.

Карарча пятилетке 3 эзар керда магистральни электровоз, 6 эзар секци гаргга магистральни тепловозаш, шиъ эзари ах эзари маневрони, промышленни дизельни локомотиваш кхоечаргба Советски Союза машиннаькъашка.

Дикка кердаяргья мовхьаш кхухьача вагоний пари а. Хlьата укхаза а лаьцаб мукьь уза низ совбаккхарен кузовни мукь чуэцара торо лакхъеш никъ. Тlеххьарча шерашка дукхьал конструкторши тоаяра чотах шоаза нийсъенкаl вагоний мукь чуэцара торо лакхъеш моттигаш. Хlаьта техкане тlера къайлача вагоний, ахвагоний, платформай трафареташ тlа латташ гу вайна 62—68 тоннана метта 68—70 тонн. Алхха цо йиш хулийт дlа-юха кхухьача мовхьашта шерашера 100 миллион тоннагв кхоачаш мовхьаш тlадетта.

Машиннаькъа транспорте къахьегама овсарле лакхъе а лелаш йолча составех пайда ийбелга тоадаре а тlадерзадаьча радикальни гlулакхех цаl да мовхьаш кхуьна вагонаш роликови подшипникашка яхар. Уж эксплуатаци ара тешамегlа хиина lец, цар дукхагlа экономи а лу халиъа боахаш. Ерригa вагонаш теркача подшипникаш тlа яхаро йиш хулийтаргья дукха доагор, электроэнерги, бос бола металлаш кходе. Мукъабаргба эзараш бола кулгаца балхаш деш бола нах.

Цхьайтталагlча пятилетке 390 эзар мовхьаш кхухьа вагон арахийцай промышленносто. Хlьата цуица ахьаиа дерга керда вурийтта тайпах йола вагонаш хьаярен уж арахецилга наравдерзадарен балхаш. Царна юкъе хургья 19,8 метр йlаьха йола мукь дукхагlа хьоши тlа эцаши йола уникальни платформаш, кузов йоккхагlа йола тlера къайла универсальни цельнометаллически вагон, къайла кузов йола бархlсоа йола универсальни ахвагон.

Дукха гlулакхаш дергда нах кхувлача лелаш йолча состава конструкци оргаьнкха тоаяра даькъе. Арахеца кийчъеш я хlанз 26 метрга кхоачаш йlаьха хургйола керда вагонаш. Цо йиш хулийтаргья пассажирашта йоккха комфорт хилийта а гlулакх деш йолча персонала къахьегама хьалаш тоаде а. Хьае лаьрхlа я кердача тайпара йола кlаьда вагонаш, конструкци дикагlа йола вагон-ресторанаш, хlаьта иштта геттара сиха лелача составашта йола вагонаш. Тоасргья нах кхувлача подвижной состава лелара качествашь. Отделка еш шерра пайда эцаргба атта лоталуш йоацача хlанзарча ханарча декоративни материалех. Нах кхувла вагонаш йоахаш-йоахаш централизованни электрolалацоилгеи электройоахалгеи яха лаьрхlад.

Александр ДАВИДЬЯНЦ.
(АПН).

ИРАЗ-ЬАТТУВ ХИЛБА ШУН!

ДIаьнна яьккхий тIех-хьара экзаменаш, хьалт-тай школашара къе-ста за. ХIинзчул тIаьхьа-гIа школа чекхъяьккхачу кагийча нахьа в мехка-рий а боцьо я безам болча институте, кхьча-хьа деша отта, шеош рьоьэ болча моттиге балха баха.

Из хе хьаьтIаьтта Iе-льмата гIадбаке, самар-дийнахьа Грознерча В. И. Ленина цIерагIча майде тIе гулбалар итт класс яьккха бахьнараш шоей традиционни бале.

Школа яьккха бахьна-рий тIахь-тIайдагIаьна хе-ма яьттув балга поеш йоьца боаккхаме къамаь-лаш дир цу гIулакха хе-таьнче митинге ВЛКСМ Грознески горкома сек-ретара Дениев Мухьма-да, республике вовзаш волча гIишлонхочо П. П. Черепнина. Грознески горисполкома председа-теля заместитель В. М. Спорыхинас, республи-кански военкомата эккало Б. А. Пестрянова.

Дукхачу выпускни-кашта, дешаре а къахье-таме а цар толамаш де-зарах дIаялар комсомо-ле горкома Сийлен гра-моташ. ХIьта массехк зIамсага елар тайп-тай-парча вовиии училищешна деша баха боньо луш Йоле направленеш.

Сийлахь - воккхачу бахьна сий деш, мехкараша а кагийча наха а эхаш дехкар В. И. Ле-нина памятника юхе.

Сарраьхь шо-шоей цхьалешкара кагирхоша хьейцар итт класс яь-кхаро аттестаташ. Цул тIехьагIа са хиллаца выпускниккий городской бал хилар С. М. Кирова цIерагIча культуран са-вайран парке.

МОЛДАВСКИ ССР. Оргеевски районни агропромышленни объединене «Пересечино» яхача совхоз-завода льтта леладераш бахача юртарча школе дика ха йоаца-ча берий учрежденешка ухаш ялх бIаь совгIа бер да. Цар унахцIеноьга хьожаш ва тиъаь итт медицински болх-ло.

СУРТА ТIА: лор-педиатр Федор Владимирович Левина № 3 йолча детсадерча беравца цхьана.

Б. КАПНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КАСТТА ХЬАЛЪЯЬЯРГЬЯ ДЕТСАД

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленумо хьнар айдаь къахьегаш я гIиш-лошъяра Нохч-ГIалгIай управлене № 105 йолча ПМК комплексни бригада. Цун бригадир ва Дакаев Мувса. ХIанз из бригада Иванов городоне 140 моттиг йола детсад хьалъеш йоалл.

— Из объект декабрь бетта дIаяла езаш дар тхо, — йоах воккхагIа волча прораба Тангиев Руслана. — Бакъда, оаха лаьрхIад из детсад хана хьалха хьалдаь а дакккха. Старогрознески мехкдаьттахой гIадбите, 1 сентябре дIачудала. ХIака-лехьа поваш хьалдетта дакънад тхо. ТIабилла боалаш латт тхоя. ДIадоладаьд чура балхаш.

Из дерриге а тха вIаштIехьдаьлар болх дикеи цIенен беш. ХIара дийнахьа норма 120—125 процент кховчашъеш къахьег тха каменщикаше: Ветерсултанов Мухьмада, Алиев Iусмана, Алиханов Шушие, Ибрагимове ПаьтIамата, Шовхалове Яхита.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ФУТБОЛ

Куртаев Мухьмада чутеха ши бургац

ТIеххьара шн ловзар «Тереко» дIадихьар хьошалгIа — Волгодонскерча «Атоммашецев» Элистерча «Ураланацев». Уж шаккхе вIашагIкхетар чекхдаьлар грозненаш хьаьш. («Атоммаш» — «Терек» — 2:0. «Уралан» — «Терек» — 4:1).

Уж ловзараш хилалехьа турнирин таблице пхеагIча моттиге хиина вай команда. Цул тIехьагIа италагIча моттиге Iожалаьльлар. Цудухьа мишта хургда-хьогI аьнпа хетар Черкесскерча «Нартаца» самардийнахьа «Терека» цIагIа хиина ловзар. Бонкъалдар аьлча, вай футболисташ котбалар догдоахилга яр, хIане аьлча, вай команда цIагIа ловзаш хиларна а цул совгIа, турнирин таблице «Нарт» вайла йиъ моттиг лохагIа хиларна а.

...Ловзар дIадолалуше, хьашна чухьнйзер вай вонаIарашкахьа. Бакъда, яа атака пар аьттув ца боалаш йисар. Цул тIехьагIа дIа а хьа а бургац чутоха гIерташ шиина команда футболисташ хиинабале а сакъердаме йоалаш чекхъяьлар хьалхара тайм. Геттара эсала лайзар Садаев Iумар. Хохленко Анатолий, кхыбола вай футболисташ. Цудухьа счет 0:0 йолаш салаIа яхар командаш.

Бакъда, тIаккха а хувцаланаар ловзара сурт. Хьалхарча тайме санна, мела ловзар шаккхе команда. Футболисташта а ловзара а рьсе боалаш дIахьа болабелар иах.

Цу хана Белоножкин Юре котаметта ловза аьнна юкъеваьлар Куртаев Мухьмад. ЦIаьхха ирделар ловзар.

Йиъ минут мере юкъе па болийташ (76-гIеи 80-гIеи минуташка) хьашпй нохнаIарашна ши бургац чу в теха Куртаев Мухьмада аьттув баьккхар «Терека».

А. ВЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 ИЮНЬ

II ПРОГРАММА

16.30 — Документальни фильмаш.
17.20 — РСДРП II съезда 80 шу дизарге.
17.40 — «Пятилетка цхьайттаалагIа, шу кхааалагIа».
18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIоала».
18.30 — Концерт.

1 ИЮЛЬ

II ПРОГРАММА

17.35 — Сийлахь-доккха доттагIалл хьадамна моттиг.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIоала».
18.35 — Киножурнал.
18.45 — «Хьа горизонташ».
19.15 — Л. Яхьяев. «Вездиах йола легенда». Грозненски телевидене студе спектакль.
20.00 — «Бийса дакъьала хийла шун, берашI».
20.15 — «Сайнфара сатем бойла бийсаш». Художественни фильм. II серя.

РАДИО

30 ИЮНЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.
7.25 — «Юрт: проблемаши гIуланкхаши» (гIалгIай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий метала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Симфонически музыка (гIалгIай меттала).
11.15 — «Хьалха латта коммунисташ». Корреспонденци (нохчий меттала).
11.30 — «Iа кхачашдеш дола гIулакх». Зарисовка.
11.45 — Городо — юрта. «Транспортникаш ба хьуэгIаьм чуэдаш». Репортаж (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.
17.16 — Советски композиторий мелейи СССР халкъий музыкий темех йоль фантазия.
17.30 — «Хьуэгаьн бее ца байтара дукъа» (гIалгIай меттала).
17.46 — Кентрале а шоазагIа пайда эцара торонаш.
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.

УКВ

18.00 — И. Султанов «Воезаш «овацар». Радиоспектакль.
19.23 — Нохч-ГIалгIай шераш дьарика иллеши ашараши.
19.58 — «Дайна туп». А. Ведзинеева дуьцар.
20.12 — «Яьнна оаош ен». Концерт.

1 ИЮЛЬ

7.20 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.
7.25 — «Юртара Iуйренаш».
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — «Халхара ритмаш» (нохчий меттала).
11.15 — «Рационализатор». Зарисовка (нохчий меттала).
11.30 — «Агитбригада кхай тIарча стане». Корреспонденци (нохчий меттала).
11.45 — Капитализм — ше ма ярра. «Iоамая йоккхачар» эсерлие гIулакхаш
15.35 — Музыкальни антракт (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам.
17.16 — «Советаши аьлари». Беседа (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вайхлой эхар» ака радиогазета.

УКВ

18.00 — «Тха кьонах даже дийна я». Литературно-музыкальни композиция.
19.00 — Цугаев Сулейман [illegible].
19.51 — Йоаццаа юмористически дуьцараш (гIалгIай меттала).
20.06 — «Вай Даьхе лораш болчарех». Концерт.
20.46 — А. Дикаев. «Хьший кхе нуьзе».

Кагий нахи мехкарийи!

Академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Къахьегама ЦIечу Байракха ордена грозненски мехкдаьтта институто дIакхайкхду 1983—1984 дешара шера сайрийнарчен заочни факультеташка укх специальностех деша студенташ дIаэцуш хилар:

— **Геологи, мехкдаьттен гази йоаллача моттигашка разведка яр** (лоаман инженераш-геологаш) — заочни дешар.

— **Пайдане оахкалаш доахка моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш** укх специальностех: скважинаш таххара геофизически методий специализацегIа (лоаман инженераш-геофизикаш) — заочни дешар.

— **Мехкдаьттен газн йоаллача моттигашка болх дIаболабара технологи цига комплексни механизаци яр** (лоаман инженераш) — заочни дешар.

— **Мехкдаьттан газан промыслий машинаши оборудованеши** (инженераш-механикаш) — сайрийнарен заочни дешар.

— **Химически производствий машинаши аппаратеши** (инженераш-механикаш) — сайрийнара дешар.

Лоаман балхашта электрификаци автоматизаци яр (лоаман инженераш-электрикаш) — сайрийнара дешар.

— **Химико-технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци яр** (автоматизацена бола инженераш) — сайрийнара дешар.

— **Мехкдаьттен газн чакхъяьккхара химически технологи** (инженераш химикаш-технологаш) — сайрийнара дешар.

— **Керттерча органически нефтехимически синтеза технологи** (инженераш химикаш-технологаш) — сайрийнара дешар.

— **Промышленни гражданский гIишлошъяр** (инженераш-гIишлонхой) — сайрийнарен заочни дешар.

— **Мехкдаьттан газовни промышленноста экономикан организаци**, укх специальностех: мехкдаьттен гази чакхIоахача промышленноста экономикан организаци, мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленноста экономикан организаци (инженераш-экономисташ) — сайрийнарен заочни дешар.

ШИН ПОТОКАГIА ВIАШАГIТЕХАЧА ОБЩЕТЕХНИЧЕСКИ ЗАОЧНИ ДЕШАРА СПЕЦИАЛЬНОСТАШ:

Машиностроительни — «Машиностроени приборостроени» специальностий группа.

Энергетически — «Электронни техника, электроприборостроени, автоматика» специальностий группа.

Общетехнически дешар хьех оттара хьалхарча кхаь курсе. Уж курсаш чакхъяьккхачул тIехьагIа студентий дIахо деша йиш я шоашта хьашт дола специальность йолча вузе дийнахьарча е заочни факультете. Уж студенташ кхычча вузашка дIаухийтаргба общетехнически факультетий хьакъехьарча Положенега нийсса.

Сайрийнарчен заочни факультеташка деша дIаэц шоIа нах а кхалнах а моллагIа ха йолаш бале а, чакхъяьккха юкъера образовани а лае, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка болх а беш, практически балха тIа ше мегаргволаш болхо хилар дIахьекха а деша дIаоттам луш йола экзаменаш толама дIаенна а [illegible].

Сайрийна деш укх специальностех: лоаман балхашта электрификаци автоматизаци, химико-технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци, мехкдаьтген газн чакхъяккхара химически технологи, керттерча органически мехкдаьтта химически синтеза технологи, заочни деш укх специальностех: пайдане оахкалаш доахка моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш, мехкдаьттен газн йоаллача моттигашка болх дIаболабара технологи цига комплексни механизаци ярн, дIаэц чакхъяьккха юкъера специальни, юкъера профессиональни, юкъера профессионально-технически образовани йола е вузе дешара хержача, хIьта кхитта цкъа тара йолча специальностагIа болх беш бола нах.

Сайрийнарча факультете деша боххарашкара заявленеш дIаэйр 20 июне дехз 31 августе кхаччалца, заочни факультете 20 апреле дехз 31 августа кхаччалца. Деша дIаоттара луш йола экзаменаш укх шера — 11 августа дехз 31 августа кхаччалца (хьалхара поток), 1 сентябре дехз 10 сентябре кхаччалца (шоллагIа поток).

Деша дIаэцара боккъонаш ерригача вузашка ярен санна я.

1983 шера института сайрийнарчен заочни факультете деша дIаоттача хана экзаменаш дIаялара иыв а IотIатеха условеш.

Юкъера школа чакхйоаккхаш дошо медалаш ента е юкъера специальни дешара заведени е юкъера профтехучилище тIехдика дешара диплом эцаш чакхъяьккха нах **«мехкдаьттан газен промыслий машинаши оборудовани»**, (сайрийнарен заочни дешар). **«Мехкдаьттен газн йоаллача моттигашка болх дIаболабара технологи цига комплексни механизаци яр»** (заочни дешар) яхача специальностех деша сайрийнарчен заочни факультеташка дIаоттача хана телаш йола экзаменаш йоацаш деша отта боньо йолаш ба, хIьта юкъера образовани яхарах долча документа тIа юкъера лаьрхIача 4,5 баллал кIезигагIа йоацаш оценкаш йолаш а математиках лецеш дувцаш ши экзамен 8 баллал кIезигагIа оценкаш ца йоацаш дIаенна бола нах юкъейиса ши экзамен дIаяла да езаш мукъабовлийт.

Хьалхарча шин экзаменах дика оценкаш а яьха, бахьда 9 балл хилхал уж еце йоагI-йоагIача специальностех деша дIаэцара бокъонашка лаьрхIача тайпара дIахо экзаменаш дIалуш а юкъарча конкурсе дааньа лоацаш а хургба абитуриенташ.

Юкъера дешара заведенеш «тIехдикен», «дикан» оценкаш йолаш чакхъяьха, юкъера образовани хиларах долча документаш тIа юкъера лаьрхIача (округлени йоацаш) 4,5 балл а кхы лаккхагIа а йолаш бола нах, укх специальностех деша болхаш бале: геологи, мехкдаьттен газн йоаллача моттигашка разведка яр (заочни дешар); пайдане оахкалаш доахка моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш (заочни дешар); химически производствий машинаши аппаратеши (сайрийнара дешар) институте дIаэцаргба хьалхара ши экзамен дIаяларга хьежжа. Специальностех, математика (лоаман дувцаш), лаккхагIа хьоахаьлча вокх специальностех 9 баллаш кIезигагIа йоацаш оценкаш хулеи.

Мехкдаьттен газн чакхъяьккхара химически технологи (сайрийнара дешар) **керттерча органически нефтехимически синтез** (сайрийнара дешар) яхача специальностех деша дIаотташ барап дIаэцаргба хиваш дувцаш математиках лецеш дIаеннача экзаменашка хьежжа, нагахьа санна цига 9 баллаш лохагIа йоацаш цар оценка йоаккхе. Цу категорегIа бола, хьалхара ши экзамен дика дIаенна, бакъда 9 баллаш лохехьа оценка лькха абитуриенташ дIахо экзаменаш дIалуш а юкъарча конкурса юкъе дааньа лоацаш а хургба.

Института адрес: 364902, г. Грозный, ГСП-2, пр. Революции, 21. Грозненски мехкдаьтта институт, приемни комиссия. Тел. 2-16-15.

Хохтиса

Тахан республике гIоллеи Грозней кIоанг - дукха мерхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунд 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегаре температура республике 26—31, Грозне 29—31 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ДЕША ДУВЛА!

РСФСР ЦСУ
УЧЕТА МЕХАНИЗАЦИ ЯРА
ГРОЗНЕНСКИ ТЕХНИКУМО ДIАКХАЙКАДУ

1983—1984 дешара шера дийнахьерча а заочни а отделенешка 8 а 10 а классаш яьха дешархой деша хьаийбеш хилар.

Дийнахьерча отделене укх специальностегIа:

1. Техник-электромеханик.
2. Учета механизаца яра техник (10 класс яьккхараш мара эцац).
3. Промышленни учета бухгалтер.

Заявленеш хьаийо 1 июне дехз 14 августага кхаччалца 10 класс яьккхарашкара, хIьта 8 класс яьккхарашкара 1 июле дехз 31 июлага кхаччалца.

ДIаэцара экзаменаш: 1-ча дехз 20 августага кхаччалца.

8 класс яьккхарашкара: эрсий мотт (диктант), математика (дувцаш).

10 класс яьккхарашкара: литература (сочинени), математика (дувцаш).

Заочни отделене (10 класс яьккхараш мара дIаэцац) укх специальностегIа:

1. Промышленни учета бухгалтер.
2. Учета механизаца яра техник.

Заявленеш хьаийо 3 мае дехз 10 августага кхаччалца.

ДIаэцара экзаменаш:
1-ра поток: 10-ча дехз 20 июнага кхаччалца.
2-гIа поток: 10-ча дехз 20 июлага кхаччалца.
3-гIа поток: 10-ча дехз 20 августага кхаччалца.

ДIаэцара экзаменаш: литература (сочинени), математика (дувцаш).

Кхычахьара тIабаьхкарашта общежити ду.

Техникума адрес: 364060, г. Грозный, Кирова проспект, 8; телефонаш: 3-56-39; 3-54-74; 3-58-33.

Техникума дирекци.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

№ 4 йолча Грозненски юкъерча профессионально-технически училище 1983—1984 дешара шере дешархой деша дIачуйбцкага дIаьайт.

Укх профессеех:

1. **Мехкдаьттен газн йоаккхача скважинашта эксплуатационни разведочни буруш тахача бурильщикий гIоьча, электросварщикаш бола йо а хоергхой.**
Дешара ха — 1—3 шу.
2. **Буровойнта гIуллакх деш бола электромонтер.**
Дешара ха — 3 шу.
3. **Электрогазосварщик.**
Дешара ха — 3 шу.
4. **Слесарь-авторемонтник.**
Дешара ха — 1 — 3 шу.
5. **Химически анализа лаборант (мехкарий).**
Дешара ха — 3 шу.
6. **Топограф-геодезист.**
Дешара ха — 3 шу.

Училище деша дIаэц 8—10 класс чакхъяьккха кагий нах мехкарийи, эскарера цIебаьхна бIухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенена нидраш. Деша багIача хана дешархой Iалашбу мах боцаш обмундированеца, кхачанца, учебникашца, общежитеца. Производствени практика йолча хана дешархошта шоей специальностагIа доагIача юкъара алапех 33—50 процент ахча нара дIатед. Училище деша вагIаш яьккха ха къахьегама стажаца дIалоархI.

Училища кхо курс чакхъяьккха а вIстебовлаш дIалуш йола экзаменаш толаме дIаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яниарах долеи профессегIа квалификаци ена долеи диплом дIалу.

Училище чакхъяьккхараш специальностагIа болх бе хьожабу город Грозне. Деша отта безам болча училище хьачулу директора цIерагIа ер документаш: заявлени, дийса хилара тешал, вахача моттигера справка, ваь ха тIайола тешал е паспорт, 6 фотокарточка 3х4 размер йолаш. Документаш хьачуйду хIара дийна 8 сахьет дахьча дехз 16 сахьет даллалца.

Занятеш дIайолалу 1983 шере 1 сентябре.

Хьамсара доттагIий! Тха училище деша дукхий! Из чакхъяьккхачул тIехьагIа оашош хержача специальностагIа йоккха гIовзал йола болхлой хургда шох, хIьта юкъера образовани а кургъа шуа.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш № 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соцача кхаччалца.

Инициативеи опыти

«НОКХАРИЙ ПАЧЧАХЬА»

«Красный партизан» яхача колхоза нокхарий леладер Зайнетдинов Гафари сон нокхарий латтача долх тхо. Цун халата пхьоша тIа хайна нокхар мозе бIарга а бийна, хаьттар аз:

— Йоалча хIамица боаш ба?

— Атта да мотт хьона цуяи тиъамашца лела? — аьлар Зайнетдинова. — Ара дика болх баь нокхармозаж моза бешиилг ма йий, хIьта чура моз бешилгай дезагIа а да аьача. Моз деча хана цун балха ди мелад хой хьона? 17 сахьат! Iилманхоша йоах: нагахьа санна цхьан нокхара чурча мозаша дийнахьа бу ниъ вIаштатехача Лаьттанех Беттан юкъера юкъ миссел бIаьха хургбар.

Нокхарий леладарах йола из урок елар сона моза рекордин хьунакъан — 120 нокхарах хIаране чура 90 килограмм — чубенача башкирски нокхарий леладечо Зайнетдинов Гафара.

Башкири тахан наха дукхагIа цун химически мехкдаьтта чакхдоахачен промышленноста гиганташ, машиностроительни металлургически предприятеш хиларагIа йовзе а, нокхарий леладар а традиционни даакъа да укхаза. Нокхарий практически хIара колхозе да. Вай мехка меттал, цун доазонел араьха а чIоагIгIа хоатташ да дунен халкъашта юкъера сий карара бIаьшере йолалуш даьнна укхаза доаккха моз: 1900 шера Париже хиначча дунен халкъашта юкъерча выставке яьккхай башкирски мезо хьалхара майдилг.

БIаьшеренашка техка йола нокхарий леладечун балха ритм Iалама на эшшара я: сиха ваха везац, амма тIехьаьиса а йиш яц. Дерригга теркам тIабахийта, де доагIIача бесса, хьисапагIа дар уж кхо хIама да цIи хезача эрсий Iилманхочо Бутлерова Александра нокхарий леладечох доаллаш хила деза яхараш. Нокхарий вахара ритмага хьежжа бе беза нокхарий леладечо болх: бIаьстий цар «Iа доаккхача» вIай-хача моттигера ара а даьхе, екъача дIаоттаду уж. Уж цIенде а, шелал Iаткъаргйоацаш кийчде а деза, нокхармозаша боалоз Iо кхча бехк хьажа веза. Ахкан юкъ — нокхарий дувла долилу да. Аьлана тIеххьа яьшка чура арадовл нокхармозий, къоначча дезала чубаха керда цIа кийчда веза. Дика да дерригге сих па луш деш хилар, Iалама хьнареча ритмаца тоаш хилар. Цунах латт хетаргахьа, дукхача хана нокхарий леладеча болх баь сас дилла а хьаьвален унахцIенаш хулаш хиларе бехьенех па I.

ХIана теша а тешаш, из ланхача дегIара, шиз бола, геттара унахцIенача сага яр санна юкъ йола саг, кхыча тайпара хила йиш яр аьнна. 1956 шера эггара халагIча тайпара хилар 23 шу даьннача Зайнетдинов Гафара илеприт яха лазар. Гафар больницера чувеначул тIехьагIа цхьан сарахьа цун цIагIа чувера колхоза председатель Нафиков Рауф. Фусамдаьша чай молаш ваIаш, хьаьшо доладир къамаьл:

— Цхьа доттагIа вар са. Хала цамогаш хиннавар из а. Сево цIенвир хой хьона из лазарах? НокхарашаI. Иштта дIадоладелар Гафаре керда вахар. Колхоза нокхарий леладеш хиннача йоккха опыт йолча Султанов ТIахIира IомайIир цунна доккха хьаькъал эшаш йола ший професси.

— Эггара халагIа дар нокхармозах из а кхераш царна юкъе лела вала, — йоах Зайнетдинова. — амма цар еттача овзаца-м дарба а ду хьехам а бу.

Шу доаллашехьа цамогаш хилалехьа ше хиннача бесса хулаш. цIенвелар на лазарах. Мелко, лаьстта тIаьнна сийна буц а йолаш йолча цонашкарча фо, дарбан кумыса (колхоза кхалий фермера хьакхухьийтар кумыс) геттара дика тоаду сага дегI.

Кхо шу даьлча ше висар Зайнетдинов нокхарешца: опыта тIакхийттар нокхарий леладерий курсаша енна знанеш а. ХIьта 1967 шера Учалински района дикагIа вола нокхарий леладер лаьрхIар цунах. Цул тIехьагIа пхеаза иыы лаьнар моз даккхара хьалхара моттиг. дукхханеша «нокхарий паччахьа» мара иыы цIи па яха бьлар цунах. Иштта еррнтача Башкире дикагIа вола нокхарий леладер хилар «Красный партизан» яхача колхоза «нокхарий паччахьах».

Мишта вIаштIехьдаьлар ше йовикха мерза продукци хадданза соьълха? Йиш айй нокхарашта влияни а, цу къахьегамхошка болх дикагIа байта? МоццагIе а эттача даим латтаргйолча порядках дахаций-теш уж. хIьта адамий обществера прогресс мелла сиха леле а хувцалурдий нокхармозий дезала вахара гIулаккаш?

— Мичча бесса деле а, нокхарий шоаш из хувцалуш яц аьнна хеташ хила деза, — велакъеж Гафар. Нокхарий леладечо кулгалду нокхарашта, амма, моллагIа кулгалхо а санна, ше доал дерий оамал, уж даьинар, цар Iомадьр, дезар теркалдеш хиле веза из.

— Масала, нокхармоза зиэаша безам бблаш ба, — яз аз.

Цунна дилла а дукха деза уж. ХIьта фикаш цIеонга долча моттигера ниых дIабаха а тарлу. Цудухьа опыт йолча нокхарий леладечо иштта моттиг нийсъелча искусственно дуьлийт нокхарий.

— Хила йиш йолаш хIама лоархIад вай, нокхарий леладечун балха методаш ерналхьа тоже йиш йолаш хилар. Амма, вокх оагIора, сага деятельносто тIа-тIа дукхагIа влияни ма йой Iалама. Лаьтташ оах, цоний майдаш зIемиглу...

Дерриге а цу деятельностага, боахам лелабарга хьежжа хул. Детта доахап дика хилча дика хул нокхарий а.

Формула башха чоалхие еце а, амма дага а ца хиннар я. Кхета гIерт со.

— «Красный партизан» яха колхоз хьайбаш леладеш я, — йоах цун председателя Нафиков Рауфа. — Цхе шера 27 процент тIакхийттай хьайоаккхаш йола шура, дулх 42 процент. ДегIаухаш латт хьайбаш леладаре эшаш йола доакъара база а.

— ХIьта нокхарашка фу кхоач цунах? — кхета гIерт со.

— Нокхарашта дика да доакъара баьцаш дукхагIа хилар, хIана аьлча шортта зизаш хул уж тIайолча майдашка. Хозахета ец колхозо гречихен дуа генараш нокхарашта юхе. Дуача генарашта зиза цонаш хьекхачул тIехьагIа тох. Цудухьа колхоза кхашна бода нокхармоза. ТIаккха шийна эшар дIадехье па Iеш, шийгара доагIар кхапка юха а кхоачийт нокхармозо. 35 эзар сом денош колхозе Зайнетдинова нокхараша, дукхьа мезах хинна ахча, амма цу цифраца изза миссел кхы тIатоха деза. Уйла ел Iа Iайха: нокхарашта юхе дIайийнача гречиха хьу[illegible] ахазен—шоэза лаккагIа хул цар гаьнарча майдаш тIа йийначун цIе нийсбича, оцалсан интенсивнегIа хиларо енна эффект я из.

...«Нокхарий леладечун гIалнига» чура (Гафара шийга эшаш йола хIамаш чудоаттеча цIаьга чура) арахьежаш, тIа-тIа чIоагIагIа теш со: чIоагIгIа уйла яь хержай цо нокхарий дIаоттадара йола моттиг: моза къухь. Я Ялге яха дода хий, шаьра аре.

Со истола тIа латта транзистор йолаллийта воаллаш вайча, кулг а тесса соцавир со Зайнетдинова. Цхьач миIинге ухха чIегI хьа а яйца, кисара мукх хьадаьккхар цо, тIаккха цунна массехк Iург даьккхар.

— ХIана ер чIегI а йоацаш курай я, — йоах цо, — башкирий музыкальни инструмент. Къона волаш колхоза курастий кружока юкъе вар со.

...Нокхарий леладечун сторожке дех уйла яйташ йола, ара лелача наха декхаш йола йиш.

Владимир СМЫК.
(АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; жоьпаллийна секретара — 2-84-69; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортан — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-56-67; корректорски — 2-89-88.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-67; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00165. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92.
Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3391.